

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

619
1969

ქართული
№ 11 ნოემბერი 1969

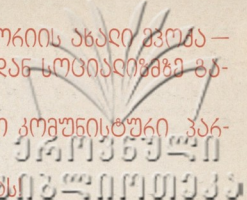

გაუმაჯოოს დიდ ოპტომაგის, რომელმაც დაიწყო მსოფლიო ისტორიის ახალი ეპოქა — მსოფლიოს საყოველთაო გეოლოგიური განაჯდგის, კავიტადიგმოდან სოციალიზმზე გე-
დასვდის ეპოქა!

საბჭოთა კავშირის გზოგმედეგო! უფრო გმიროდ შეკავშირდით კომუნისტური პარ-
ტიის დენიეური დროში!

გაუმაჯოოს პარტიისა და ხადნის დიად და უნდვებ ემთიანობეს

საკვ ცენტრალური კომიტეტის სამკომგოგო მოწოდებანიდან.

სახელგანი საბჭოთა კოსმონავტები. სხდან (მარცხიდან მარჯვნივ): ვ. კა-
ბასკო, გ. შინი, ვ. შატლოვი, ა. ელისევი, დგანი: ვ. გირატკო, ა. ფი-
ლაჩერკო, ვ. ვოლოკო.

საბჭოთა კოსმონავტების სიმამცემ კვლევა განაცვიფრა მთელი მსოფლიო. ეს იყო უმამალითო კოსმოსური ეპოქა — სამი „სო-
იუსის“ კგუფური დრენა, რომელმაც ახალი პირიზონტები გაუხ-
სნა ადამიანის ძლევაშილ გონებას. საბჭოთა მეცნიერების და
ტექნიკის, კოსმოსის გმირების, მთელი ჩვენი ხალხის ეს ულდესი
მიღწევა მკაფიო ფურცლად ჩაიწერა ვ. ი. ლენინის დაბადების
100 წლისთავისათვის საყოველთაო-სახალხო მზადების მატინე-
ში. კოსმოსში გამარჯვება, ხუთწლეულის შრომით დრონტებზე
მიღწეული შესანიშნავი წარმატებანი — აი რაოდენ უძვირფასე-
სი და დირსეული საჩუქრებით შეგდა ჩვენი სამშობლო თავის
დიდ დღესასწაულს — ოქტომბრის 52-ე წლისთავს.
ლენინურად ცხოვრება მუშაობა და გამარჯვება — ეს არის
საბჭოთა ადამიანების საბრძოლო დევნი, ჩვენი ყველა წარმატე-
ბის ურყევი საფუძველი და საწინდარი.

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთილი!

დროუ

№ 11 (396) ნოემბერი, 1969 წ.

გამცემის წელი 47-ე.
ყოველთვიური საზოგადოებრივ-
პოლიტიკური და სალიხარაუარი-
სამხავეწირუ ქანალი

მეცნიერების დამსახურებელი მოღვაწის, პროფ. რუსუდან ნიკოლაძის მოგონებები ლენინზე — ქართველი ლენინიზმის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანეს და უძვირფასეს დოკუმენტს წარმოადგენს. იქაში, სადაც დამახავ და აღიარდა რუსუდან ნიკოლაძე, იყო ქართული კულტურის დიდი კერა. ამ იქაში უმნიშვნელოვანესი როლი შეასრულა საერთოდ განმანათლებლად მოიარაბის ისტორიაში. რუსუდანის მამა, ნიკო ნიკოლაძე, დიდი ქართველი სამოციანელი, სახელოვანი მწერალი და მთარგმნელი მხარში ედგა რუსული რევოლუციური აზრის მდგრადობებს — გერცენსა და ჩერნიშევსკის; ნიკოლაძის მოავლენობის დიდი საერთაშორისო ამაყობა ჰქონდა; საჯაროებრივ ყოფნისას ნიკოლაძე დიდწილად პირადად გაეცნო მეცნიერული კომუნიზმის ფუძემდებელს — კარლ მარქსს. დრანდულ ენაზე გამოყვენიუბელ ნიკოლაძის წიგნი „დეკადანსის პრესა“ იყო გაბედული რევოლუციური ნაბიჯი, რომელიც ცოცხალ გამოხატულებას მხოვე არა მარტო საფრანგეთში, არამედ მთელ მსოფლიოში. ლევი ბლანი ამ წიგნის გამო ნიკოლაძეს წერდა: „თქვენი წიგნი ერთი ამ ნაშრომთაგანია, რომელიც ყველა ფრანგმა უფრანგობის უნდა წაიკითხოს და ღრმად ჩაუფიქრდეს მას!“. ამ წიგნმა სახელოვანი ქართველი პუბლიცისტი თავს ცხსხვდა რეპუტაციის ძალებს, რომლებიც ზეიმობდნენ პარიზის კომუნის დამარცხების გამო.

ნიკო ნიკოლაძის მედელი — ილია გურამიშვილი იყო ურდესად მოწინავე ადამიანი, უახლოესი თანამებრძოლი რუსი რევოლუციონერების, სხვათა შორის აღსანიშნავია, რომ იგი ესწრებოდა პირველი ინტერნაციონალის შევიარული სექციის ხდომილებას ახლო მოწინავე იქაში აღიარდნენ ნიკოს შვილებმა პროფ. ვიორჯი ნიკოლაძე, დიკ თამარ ნიკოლაძე და პროფ. რუსუდან ნიკოლაძე; იქაში თავიდანვე ტრადიციულ ჰქონდა ჩაყენება დღეობრივ, რაც საინტერესო და მნიშვნელოვანი ხდებოდა მათს თვალწინ. ახალგაზრდა ნიკოლაძეები მუდამ იცავდნენ ამ ტრადიციას.

ამ ძველი დღეობრივის საფუძველზე რუსუდან ნიკოლაძე დაწერა არაერთი შესანიშნავი მოგონება. ამათად, ლენინის დაბადების 100 წლისთავისთვის, უფრანდ „დროშის“ რედაქციის თხოვნით იგი წერს პოკონებებს ლენინთან შეხვედრებზე როგორც ენევეაში, ისე პეტეროგრადში. კვირთე ვაჟიყვენებ პირველ თავს ამ მოგონებებიდა.

რუსუდან ნიკოლაძე

დავნიწყაი დღეობრივი და წიგნი

1903 წელი და ევენევა; 1917 წელი და ნევევა წინაშე, ე. ი. თებერვალ-ოქტომბრის პეტროგრადილი, რომელიც ისტორიული აუცილებლობით სულ მალე ლენინის ქალაქად უნდა გადაქცეულიყო. ირივე ეს უძვირფასესი თარიღი სამუდამოდ არის შეთავსებული იმ დადებითი დღეებისა და წუთების ბედნიერი მომსწრეთა გულგებში, მათ შორის ჩვენსაშიც.

ეს იყო დღეები და წუთები, როცა ჩვენ ახლოდან ეხედვით და პირადად ვესმინით ლენინს რუსეთის ჯერ პირველი, შემდეგ მეორე რევოლუციის დიად წლებში.

მანება

ვენევა სრულიად განსაკუთრებული დევილია ჩვენს პლანეტაზე: წარსულში მუდამ მსოფლიო საფრანგეთისა და მტკიცედ ნეტარული მევიციონის თითქმის სახელგანთქკი მოქალაქე, ის თავისთავადაც, საფრანგეთით „ნაპერწყლიანი კუთხე“ იყო თავისი რომად ეხედვითიანი, ტრუსიტებით სასუქ ძვეებისა; საერთოდაც, როგორც ამ მრავალფეროვანი სახელმწიფოს ფრანგული ნაწილის მთავარი პოლიტიკური-კულტურული ცენტრი, ევენევა, იტალიამის რეგიონული ცენტრად, გადაქცეული იყო პარიზით დაიდა მნიშვნელოვანი საერთაშორისო კერად, სადაც ჩვენი ნახევარფერის მრავალი სამართლო საკითხი წყდებოდა. ამიტომ ამ ქალაქ-მეტროლა „პატარა პარიზს“ აუწოდებდნენ.

პირველი მსოფლიო ომის შემდეგ ევენევა ცნობილი „ერთა ლიგის“ რეზიდენცია

იყო, ყველა მისი წაღმართი და უკუღმართი საქმეები. ახლა კი ამ მოვალეობა გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის ევროპის განუფიქრება, თავისი დიდებულ „ეროვნებათა სასახლით“ ტბის რიგად. იქვეა ავაგული (კოტა სიღრმეში) ატომბულერი ფიზიკის საერთაშორისო ცენტრი, რომელსაც „ციური“ ეწოლება.

რევოლუციის საქმისათვის ხელის შეწყობის თვალსაზრისით ევენევის როლი წარსულში ფრანკი დიდი იყო. ამიტომ ისიც ესოდნე მდიდარი მისი პოლიტიკურ-საზოცდოებრივი ცხოვრების ისტორია; უფრო ადრიდული ეპოქებიდან ევენევა ასხლეს ფანჯარისმამდე მისული რელიგიური ბრძოლები, ჯერ საფრანგეთიდან გადმოსული კალენის მიერ, მის დამყარებელი მიტატურის სახით, მისი კალენისშიტი და აღმანიების კოცონზე აყვანით. შემდეგ, პირიქით, 1848 წლის გერმანიიდან (1871-1895) მიერ ათიუმის ქადაგება მის ვულკანოდ მატერიკალიზმთან ერთად. 1873 წლიდან უნივერსიტეტად გადაკეთებულ კალენისტიკის აკადემიაში, ყოველზე ეს კლდე უფრო აცხოველება ევენევის ატომბულერი; პოლიტიკური ცხოვრება განსაკუთრებით ინტენსიური იყო ამ წარსული საუკუნის მეორე ნახევრიდან.

ლონდონიდან აქ გადმოვიდა გერცინი თავისი „კოლოკალითა“; პარიზიდან — მისი კომუნის ემიგრაცია; რუსეთიდან — სახლისხიტი (მორბოვი, ტსაროვი) თავიანი არავალდებით გამოქცემების რედაქციებით. ავეე ნატარდა 1866 წელს პირველი ინტერნაციონალის პირველი კონგრესი (მას მამამხემცი დაესწრა) და დაარსდა ინტერნაციონალის შევიცარული სექცია, რომლის რიგ სხიბმებს, ნიკოლზ მორბოვითან ერთად, თავისი სტუდენტობის დროს ესწრებოდა დიდამხემცი; ავეე გვერდით, ლოხანამი, 1867 წელს მოეყოლა ომის

საწინააღმდეგო კონგრესი, რომელმაც გერცინისდროინდელ ევენევივს დიდი გაცხოველება და დასუსტები გამოიწვია.

საუვე აქ, საერთოდ, ევენევის ტბის სანაპიროებზე (საოთხოდ, მონტერე, შილისი) თავს იკრებენ ჯერ ბაკუნინი და ანარქისტები, მეორე სიკვითი-დემოკრატები და ესტრელები; ყველანა მთავარი კი ის არის, რომ 1903 წლიდან აქ გადმოიტანა მიუნხენიდან თავისი „ისკრა“ ლენინმა, რომელიც უკვე 1895 წლიდან იცნობს ამ ქალაქს. და ახლა აქ გადმოიტანს მას თავისი მოღვაწეობის საყრდნობი ცენტრი. ორ წლებში მერე გაატარა ლენინმა ამ ჩამოსვლად ევენევაში (1908-1905). და ამან გავარჯნა მც და ჩემ მმას, ვიორჯი ნიკოლაძეს ბედნიერება. თითქმის ორი თვე გავვეტარებინა მის სიხლადვე, თითქმის ყოველდღიოდ სსოცდებზე ევენევის ე. წ. არხის წაწმინდა, სადაც მუშების უბნისა მოთავსებული, კოტა მოშორებით ტბიდან.

საერთოდ, ევენევა, არა მარტო შევიცარიის არამედ მთელი ევროპის ერთ-ერთი უღამაშესი ქალაქია, გააღლია არღებდნენ მოდერნისა მთავარი როინი განჩინე ვარდაღიანი ტბის ქვედა ბოლოს ორივე ნაპირზე და ამევე ტბიდან გამომდინარე, ასევე ცოცვერ ორინაზე, რომელიც საფრანგეთის ვადალივ განავარდობს თავის გზს ხმელთაშუა ზღვისაგან. რამდენიმე ხილის შენედე, მუშათა უბანში, რონას მარცხენიდან ერთთვის მივინება დაჩენებული, კოვრე მდებრივ არევა, რომელიც რონასავე აღდევრებს. ამის მხებედ, ქალაქი ორ ნაწილად იყოფა: „ციხედურ“ (მორბოვი, მდიდრულ) და „რუს ევენევა“ (მუშათა ლაიბრული უბანი).

ლენინი (რა თქმა უნდა, ჰინციკიულად) ქალაქის „რუს“ ნაწილში ცხოვრობდა. არვის მახლობლად, სხდომებზე ავეე ახლის ტარებობდა, სვეცილურად ამ მიწისთვის მერჩეულ წყნარ, კარვად მომარჯვებულ

საქ. სსრ კ. პაროშკინი
საბ. სსრ. რესპუბლიკა
პაროშკინისაგან

კავშირში, პრესაზე, რომელიც გადაკვეთდა „რუხ ქენებს“ და „საქუთის გზად“ წოდებული მიმართებითა და ქალის გარე.

დღეაჩემსა და მამაჩემს ძალად უყვარდათ ექვემ, თავიანთი სულენებობის დროებად, ე. ი. მამას 1865-1868, დედას ე. ი. 1873-1876 წლებიდან. ამიტომ, როცა მათ ჩვენი წყევანაც დაიწყო საზოგადოებრივი საქმიანობა, 1900 წლის პარტიის მოსოფლო ამოღებით დაწყებული, არ შეიძლება ჩვენი მოგახლოების მარშრუტში ექვემ ან შესულიყო. ან დასაწყისში, ან ბოლოს.

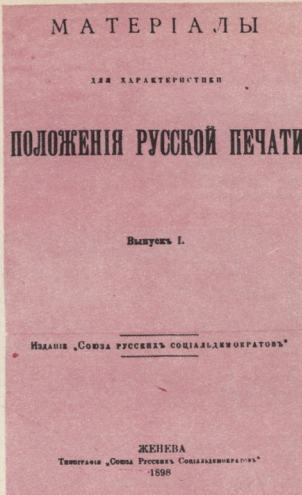
ამ მოხდა 1905 წელსაც. ფოთის საქმეებზე მამაჩემის პეტერბურგში გამოძახების გამო, დღემ არჩია, მის ჩამოსვლამდე ჩვენი საყვარელი ქენევაში დაბინავეულეთყვეყნა. ვაჭარში, ზეობისის სიღრმეებზე ვივლით ცესიმის კატასტროფის ამბავი, რომელსაც გერმანელები ერთმანეთის აღდგენასავით ულოცავდნენ (დილის ტყის სათიხე), როგორც ჩანს, განზრახ რუსეთ-შვეიცარიის მატარებლის წინ...

ქენევაში ჩასვლისას თავი ჩვეულებრივად, თითქმის შინ ვივარდით, რადგან აქ როგორც ფოკუსში, უფრო მშვევედრად იგრძნობდა ცხრა იანვრიდან რუსეთში ჩასხული და გახაზულადან თანდათან მზარდი ხანძრის ძალა და გაქცევა.

ჩემს დედ-მამას თავიანთი სწავლის წლებში და შვირნიჩნოდან თბილი მეგობრობა ლევ მეჩნიცივის დამოუბუღელ ოჯახთან, სადაც ძველდროს ცოცხლად იგრძნობდათ ქენევაში ჩამოსულ თავისუფლებისთვის ემზადებად დამინათა სულსიკეთება. ეს განსაკუთრებით იმ ზაფხულზე თქმის. მაშინ ქენევაში რუსეთიდან ჩამოსულ აუარებელ ხალხს მოეყვანა თავი. ყოველ პარტიის სპარტაკოში მომსენებების და დისკუსიებისთვის, თავთავით დღეები ჰქონდა დანიშნული. ისტრების ხუთშაბათი ჰქონდათ ადგილზე. ჩვენ რომ ჩავდივით, ვიჭრებთ ჩვენთვის ის იყო იწყებდა თავისი პარტიის აგრარული პროგრამის გამაშუქებელ მოხსენებათა სერის. პოლხაივის, საკუთარი ბიზნესი, პარსკევი ჰქონდა მიღების დღედ დანიშნული; „ისკრებს“, ე. ი. „ისკრას“ უფრო ახლიწინურ რედაქციას — სამშაბათი და ა. შ.

ამას გარდა, იმ ზაფხულს ქენევაში ახალი პოლიტიკური კერა დაგვიდა, დღისით მოქმედი. ეს იყო „ისკრას“ სტამბა, სადაც რუსეთიდან მოსული რამდენიმე მოსოფლო ცნობის მთავარი იყვანდა დანერგულ-ბულ პირთა მოზავებას. იწყებდა სხვადასხვა მიმართულების დამინათის შორის აზრთა გაცვლა-გაშთვლა, საინტერესოს დამსკისებდა; ისე რომ მე და გიორგი იქ დავიწყებთ დღითავე სარულს, პროფესორ კერძინის ჰქონდა ლაბორატორიის ნაქმედა. სადაც მე უნდა იმ ზაფხულს მეშუაგან პეტერბურგში მიღებულ თემაზე.

სულ მთელ ქენევაში გიორგის გაუჩნდა მასწავლებელი — „ისკრას“ სათამაშობი და მგზნებელი ბოლშევიკ-ლენინი დაღმარცხადაც, დაახლოებით ოცდარობით-დასამარცხადაც, მაშინ გატაცებული ბექვლითი საქმით პირველად ჩვენი მისულზე სტამბაში ის ჩვენ გავიყენეთ, სწრაფად დაგვიმეგობრდა და დაიწყო გიორგისათვის სათამაშობის ხელისის წყევლა. ლენინმა რომ მიიტაცა „ისკრას“ რედაქციას 1903 წლის ოქტომბერში, მის მიემსკის მოუწოდებლობით სხვა სტამბაში გადასულა. მაგრამ ლენინის ისინი იქ დაუბრუნებია: მე აქ საინო ხაზი მჭირდება, არასდროს

ვიღეთო. და მართლაც არ სწყევტდა მათი. კვირის და მართლ მათ ახლობდა თავის შეკვეთის. დიდი ალტაცებით გვიყვებოდა და ლამაზი ყოველ წერილობით თვის დიდებულ და სათავაზო მასწავლებლებზე. ჩვეს ეს ის ჯერ არცერთხელ არ გვეხსა. სახებდნოდ, ეს მეგობრება ძალიან მაღე შეიკვალა: თუ არ ვცდები, ვიჭრებ ჩვენთვის უფე მთელი ხუთშაბათობაზე, როცა ის განზარადათ თავისი პარტიის აგრარულ პროგრამას, მე და გიორგისაც გვერდის ცოცხალი ლენინის ხილვა, და მამასადღე, მომსენაც და როგორ მომსენაც ჩვენს ახლად დაწყებულ ჰქონდა თავისი მოხსენება. როცა ვაისმა ჩვენს უან იჩრჩინო: ლენინი მოვიდა, ლენინი... იმ წამსვე კარსივე ეიმრუთებ პირი და დავინახე ტანბრჩილი კაცი, ძლიერ გამზრუნებულ თვალებში და მზიარულად გაღიმებული სახით.

ვიღაცეები წამოდნენ მისთვის ადგილის დასამობად, მაგრამ მან თითქმის და თავის ურყუფითი ქენით ანიშნა — ნუ სუუხებოდით, ვაძლობოთ, და იქვე კართან ახლო დავმე პირველსავე თავისუფალსკამზე. დაემა. სმენდა იქცა და, ჩვენში იმ რტყინად, იმერთში, აჟულდა საკვიცეო მომსენებელს: წამირ შეჩრდა, თვალში მაიყვინ შემოსულს, და, იქნებ ეს ჩემი ფანჯარა იყოს, მაგრამ არა მჭირია: სულ შეეცალა მომსენებელს ტრინი. ლენინის გამოხატების ეს ეფექტი იმ ზაფხულს სხვა ამოსულებს დროსაც ვიჭრებდით — აბლომს უნებავრად — მისი დაზახვა იმ ტიპის სიტყვაშიადა ორატორებს, რომელსაც ჩვენთვის ეკუთვნოდა.

დაამთავრა მომსენებელმა თავისი მოხსენება. ლენინი ჯერ სულდა სხვის დაავალა, ახალ ისკრებს და ანარქისტებს ჩვენთვის გამოკამათება და საკმეო მაგარი გამოკამათება, როგორც მანში გვეჩვენებოდა. მაგრამ როცა მან თხოვა სიტყვა და, მართლაც ვეგებეთ ერთი ნახტომი განხდა მომსენებლის ვერობით, თავისი აზრის გამოსთქმელად, მაშინ ეს ნათლად ვიგრძენით, რა ბუმბუტეოა აღომართა ჩვენს წინაშე ამ მოკამათის სახით. „ქონდრისკაცებად“ იქცნენ მის ვერ-

ლით ჩვენს თვალში ხტებთან მებრძოლი „ლომები“ (მარტო, მარტო, რიკალ და მისაც წრთობით, კომპლან გვეცლია). მათივე განხლებით, „როვე ბეჭე“ დაიწვიან ახლობლობა თვით მომსენებელს და კოვლა — ვაჭარე — „На обелотку ушли вое с нами сегодня Ильин“, ასე გამოითხობა დამინათ ჩვენს მარტოში. ჩვენს წინაშე ეფილბოდა მთელი „... На по жалуи.

მას აქვთ ახა რა გავაცდინებნდა ან გიორგის ან მე რომელიმე ემიგრანტულ შეკრებას, სადაც ლენინს დასწრება იყო მოსალოდნელი და, ვინაოდ ასევე იქცოდნენ ჩვენი თანამემამულენი, ლენინმა მალე უფარდებდა მოაქცია ჩვენს ფრას და გამოლობობდა დაეწყო სტომების შემდეგ, მათ შორის მე და გიორგისაც, რის გამოც ჩვენ, ცხალი, ბელნიერისაგან მეშვიდ ცხე გარბობით თვის. ეს ი თვისთვის ირმებოდა, მისებური, ნათლია ლიბითი, და აველს, თავისი ზარების გატაცებლობისგან გვეცვალა, ვინც უფე რომელიმე პარტიში არ იყო „ჩაქერილი“, მისევე მზიარული გამოთქმით.

საინტერესოა, მე და გიორგი როგორ მოვეხდით ლენინის ხედვის არემი; ეს მოხდა „ისკრას“ სტამბაში, ჩვენთვის ზემოსენებელი ხუთშაბათობის მეორე თემაზე დღეს. გალდავას ეუთხი ვიყოვეზობლით, სათამაშობის გეგმილებზე. უცრად დარბაზში ლენინი მევივდა, მისებური სწრაფი ნახივით და პრდობარს გალდავასთან მივიდა, ჩანს, პარტის სათემებზე. მაგრამ დასასთან გიორგი რომ დინახა, მეზე მე (უბრალო ვიდიქი), მის ცოცხლად და ძლიერ მეტყველ სხებზე გავიყვანა აღივებ: — ამით რა უნდა ჩვენს სტამბაში? — უსიტყვოდ შევეციხა იმ თვალბობით გალდავას. დამბრძობა ძლიერ მოსწრებულად, ჩვენს სასარგებლოდ გამოიყვანა ეს მუხტი შეიკვია. მან წარუდგინა მას გიორგი, როგორც თბილისისა და ზაფხულში ჩამოსული გინაზილი და საბუტა. რომ იმ აქ, იმავე სტამბაში სწავლობს სასოაურობას, სადაც მამამისი „კოლოკონის“ ფურცლებს აწყობდათ.

— Фамлия? — მოკლედ იცითხა ლენინმა. — Николадзе, მღელვარე ავანტურული ხნით უპასუხა გიორგამ. — Издатель „Обзор“? — იმ წამსვე შევიკვითხა ლენინი და ამან სი გავგვიკო, რომ მეც ვიყვებო მათ სუბარში და ორივე ერთობლად წამოვიდებთ ცაკიცივით. თითქმის ერთად იმევე სტუკებია: — Откуда вы знаете? ჩვენმა გოცივმა იმ გოცივითა. მან გაულობდა გაცივმა, ორივეს ხელ ჩამოვარკავია (მისებურად მაგრად) და თან, თითქმის თავისთვის ჩალოპარკა:

— Не зная прошлого, нельзя овладеть будущим, да!

თქვა და სამივე მზიარულად ვაძმავებდა. და უცრად შევეკვივით მე და გიორგის:

— А вы знаете, что мы здесь книжку одну издали не так давно, куда и эта ваша газета попала из Грузии? И очень почетно попала. (კლუხანობის დაწერილი ყოფილა ის თავი).

როგორც გამოიკვია, ეს იყო 1898 წელს აქ გამოცემული წიგნი „Материалы для характеристики положения русской печати“. Выпуск I.

ლენინმა იქვე ბაბით მოვიცა ქენევის ცენტრალური კომიტეტის სახელებზე, რომ იქ ეს წიგნი ჩვენთვის ეჩვენებინათ. ბარ-

თი წყვილთ, წიწნი გვიჩვენეს, ის თავი იქვე წავაჯიბოთხს. შინ რომ მოველი (ჩვენს პანსონში) დღისთვის ამ ამბის სახარკოდ და მამათვის პეტერბურგში მისაწერად, დღემ დღემოთი ვაგონბა, რომ მამას თურმე უკვე დიდი ხანია შინა აქვს ეკ წიწნი ვადაძაბული და მას მეც კარავდ ვიცუნობთ. ახლა, რაჟი ასე ძლიერ დაგაიბნებინათ ამ ძლიერ სასარგებლო გამოცემებში, მამა წავაიგონებთ იმ წიწნს, თუცა ეს არა-ღალატური გამოცემა რუსეთის იმპერიალისთვის ის ამბობს ამასვე დიმიანობა ლაპარაკი არ შეიძლება. დიდი ისტორიული შევიკრევი დღესაცან, რომ ასეთი გამოცემები მამას ყველა ჰქონია შინ, მისი გონებასახარებელი გამოკონების წყალობით: ლინდენში მამა თურმე შეუკვთა ძვირფასი, სქელი ტყავის ორბაქობიანი ჩემბრანა და მართავდა ინიერტი ბუნჯეს. მილოჩენი ბუნჯე იყო სამწიგნულო ფირმა, ბუნჯე და პალატივისკის ერთ-ერთი მფლობელი (ამ ფირმამ ააგო მრავალი რეინგბა და შავი ზღის ყველა ნავსადგომი); ბუნჯე და პალატივისკი მამას დიდი მეგობრები იყვნენ, ის იყო მათი მთავარი კონსულტანტი და წამოწმებდა თურითული მასწავლებლის (სტრინიწიშეხვევის) მოვარების აღმოს (სტრინიწიშეხვევის), როგორც აგავი აღმობდა ზემონათში). ამბობს აქაც, ამ ჩემბრანის მირთმევისას მამას პირობად დაუსუცამ, იმ ორბაქობით რუსულ-ქართული სახლგარეოთული არაღალატური გამოცემების შემოტანა. ვასაგებია, რომ ბუნჯეს, „ნორდ-ექსპრესსი“ პირველი კლასის კუბში, სასლარაზე ვერავინ გაუბუნდვდა ჩემბრანების ჩხრეკას. დახსენებულ ენაბრებში პატრონის მიერ გახსენად ყუთის, რამე შეიკვთა მისეცდნენ და მიმდინელი კუბის მიამზერებდნენ.

ზემონათებელი წიწნიც, ამავე ჩემბრანის შემოტანის მრავალ სხვა გამოცემასთან ერთად, მამამეგის არქივში ინახება; საჯარო ბიბლიოთეკაში.

როგორც ჩანს, ვალდებავ კიდევ ერთხელ ესაბუძო ლენინს ჩვენს შესახებ, რადგან ერთ-ერთი დისკუსიის შემდეგ იმავე „პარულიის კავშირში“ ლენინმა მოულოდნელად მომართა: — დღესათვენი, თურმე, კარლ მარქსის მოწვევა ყოფილა აქ: საინტერესოა, როგორ ჰქონდა მამა თავისი ვერსია დაყენებული. მას შემდეგ, ათველი დისკუსიის შემდეგ, ის უსაოფლო რამეს გამოვკითხე: საკარგოთა ჩვენი კავშირის თომახუც, ლენინი მოგვიბრუნდა ჩვენი ოთხს — ჩემს მაიმადმოსი ირალე წერეთელს, მის მეგობარს ლეო ნათაძეს, ზე და ვიორისის, ხოლო ანარქისტები — კობინდ ვოგოლა და მისაკო წერეთელი მას არ ეკარებოდნენ. საკარგოთა ხელეკითხვებულ ათას არქეს; მან კარავდ იცოდა თუ როგორ დახლავდებოდი იყვნენ თავის დროზე პეტერბურგელი ქართველი სტუდენტები ჩერნიშევსისთან, და ბევრი იმ სხვაებურის ან შალა გამოვკითხვებდა, ცოცხალი ისტორიის, მაგალითად, როგორ ვგასწავლილენ ახლა, „ახალ საუკუნეში“ ისტორიის ცალკე ვაგების, ცალკე ქალების სასწავლოებში, წრეები თუ გვიბინდა რამე, და რა ხანისათვის, რა საინტერესო წიწნები აღწევდა თბილის-ქუთაისამდე, რა ვავინტერესებდა და ა. შ.

მოგაშთობო ინტერესება ლენინს ჩვენი „3ა“ — ჰქვეყნა (ანთერგვისისი მან შემოკლებით ასე დაარქვა, როცა ჩვენ-და ვაიკო, რომ რუსულ 3ა კავკასიის ჩვენში, შებრუნებით, ქელის მიმართ,

ამიერ-კავკასია ჰქვია); — **Значит, Пред-Кавказье? წამოთხაა ლენინმა მხიარული დღილით და დაუმტა: — А для нас „3а“? მას შემდეგ „3ა“ — край-ს ურსულდა. სათერგვი იცოდა მან ადამიანის თავისთან დაახლოება, მიტეგვა. მათთან თავისუფ-ღელ განიბნოდი თავს, ვინაღან იგი იყო განაზიარება ბრძნული სისაღვისა და უტარობებისა.**

სხლომების დახურვის შემდეგ ჩვენ კარ-ვა ხანს არ ვიმშობლიობთ, ჩვეუ-ჩვეულებად ვსაუბრობდით: შინ წამოსვლისას რომე-ღმე ემიგრანტი, კარგი ხნის მქონე იყვნენ და ერთ-ერთ რევოლუციურ სიმღერას, რომელსაც იმწამდე ყველა დიდის ვატიცე-ღელ უტარებდებოდა. ასე მოთარებდებოდა ყოველი შეკრება. კავდნან ათხე აღბე აბი როგორც გამოვიდოდით, ერთი ხელით ან წითლი, მეუშათა „რუხი ღებინა“ ქუჩების გამო-ღელს ვუნდობდით; ერთ-ერთი მოსახვევზე ლენინიც გამოვგვიბინებოდა ხოლ-ღმე და თავისი სახლის წინ ვაჩერებულ ბელ-აქუელი გვესაღებოდა, მხიარულად მოციანებე ვამბოხდებით, რადგან იცოდა, რომ „ცისფერი ენეგვა“ უკვე ემხალბო-და უახლოეს კუთხეში ჩაგბნი ვიბების ვასაწმენდალ. რაც; მართლაც უსაოფლო ასეც ხლებოდა; ამის შემდეგ გამოვწყვიტობ „ცისფერი ენეგვისკენ“; მაგარა ეს ხომ საღამოს იყო, რომელიც მაშინდელი შევი-ცრაიში იყო სათაიდან სრულ სიჩუქეს მო-იხიბვდა, იმდენად, რომ თუ მხამდალ ვაჯიყინებდით ქუჩაში, ან ქუჩიდან ვინმეს რამეს ავასხებდით მეორე სათელად, იმ წამზე წესრების დამცველი ვამოცხლდებო-და ჩვენს წინაშე ბრძანებით: „პატრი-ციული შევიკრების ძილს“. თუ ვანმეორე-ღებოდა ხსნაური, პოლიციის უახლოეს პუნქ-ტი მიგაგანბრებდნენ და არხივინდა ვე-კარებდნენ, ასეთი რამ არავიგებოდა და-ეკრება თავს ენეგვისა. „არგოვლიცე-ღელსა თავწესაღარაში“. „აი, დაწვეწვლით ლენინმა, მეკარებებო“; უსაოფლო ვულს მოიჭრებდა რომელიმე ჩვენგანი მათთვის გაუბუნებარ ენებზე, და საერთო ძალით ვიხ-ლოდნენ ჩვენთვის შემოწერილ ხარკს.

შეიკრ დღეს კი ლენინს, სელიტოი, იხუმ-რებდა ხოლმე: **Вот как негодяишна ваша голубя половина...**

და ისევ ვიკან დავიშობლიობთ. რევე-ლუციური სიმღერების უფრო და უფრო მწყობარი და გატიცებელი შესრულებით. იმ ზაფხულად ჩემი საყვარელი სიმღერა იყო „პარასლივბა“; მეტეც ეს ყველაფერი ლენინს არჩევს მეფურობითი და ჩემი უსაყვარელის სიმღერა გახდა და დღემდე რჩება ის სიმღერა, „ამუშების ჰიმნი“ რომ დარქვა:

**Вышли мы все из народа,
Дети семьи трудовой,
Братский союз и свобода,
Вот наш девиз боевой.**

დასასრული ასეთი იყო:

**И воздвиг над Землею
Красное Знамя Труда.**

ლენინს პირობადი თვადეიყენებით ასრუ-ლებდა ამ ჰიმნს, იმ სხლომებიდან წამოსვ-ლისას და ჩვენც ვტირებდებოდა ყველას, დი-დი ძალით...

საერთოდ; არანვეულბობე ძალის იმენ-და ეს ვულთამებლობე ადამიანთა მსაქე-ბით, ვანსაკუთრებით მამინ, როცა შეკრე-ბილი სიტყვით მიმართავდა. ენეგვისი იმ ზაფხულს ეს განსაკუთრებით თვალში მო-

РОССИЙСКАЯ СОЦИАЛ-ДЕМОКРАТИЧЕСКАЯ РАБОЧИЯ ПАРТИЯ

Программа наша старая, обновленная.

Н. ЛЕНИНЪ.

**Къ деревенской
переломной
беллоти.**

(Объяснение для крестьян, чего хотят социал-демократы.)

Съ программой
Принята программа
Рабочей Партии

ЖЕНЕВА
Таврическа Јазра, Кусте Карларли, 27.
1903

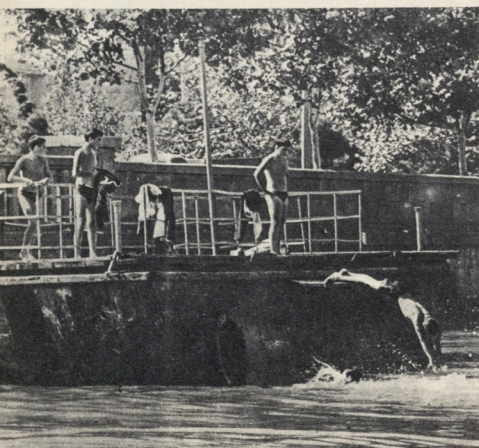
სახელწოდ გამოჩნდა. შავ ზღავევ კავში-რის „პოტიომკინის“ ვამოსვლისთან და-ეკვირბობით; ამ ამბავს ენეგვისი, ქალკის ერთ უდიდეს და საუკეთესო კავშირ, ტბის სისახლოვეს, ე. ი. „ცისფერი ენეგვის“ შე-კრებში მიქმდნა ძლიერ ვანსავიღებულბო-ნიშმიღვდა ვთქვათ, აღმოჩნდებოდა მძიბინე, რომელიც არ გამოვკითხვებია რუსეთიდან იმ ჩამოსვლი არც ერთ სტუმარს, ან წლო-ბით იმ მცხოვრებ ემიგრანტს, ჩემი შიშო-ბული დაწერენ იმ შეკრებას და აღტ-კვეული დარჩენენ ლენინით და მისი სიტ-ყვით. და მართლაც უდიდესი მოთმეტილე-ბა მოახდინა მისმა ამოსვლამ და იმ დრო-დან, იმ გამუქებამ, რომელიც მან (და მარ-ტინი მან, ხუთი თუ ექვსი ორბარბიდან) მის-ცა შავი ზღის ელოტიდან წამოსულ ამ „პოტიომკელს“.

საერთოდ, ენეგვის ის ორი თვე ჩემთვის წარბტაი ვზის შიქობა ჩვენი ოტიობრამ-ცული ახალგაზრდების წლებისა. მე ბელ-ნიერი ვარ, რომ იმ დაუვიწყარი დღეების და წუთების წინათორი სასიყვარი შემოი-ჩა ჩვენს ოკანს, და მეტე როგორი სახსო-ვარია: თეთი ლენინის მიერ ჩვენთვის მოც-მული პატარა წიგნიცა, მისი მიმართვა „პოლიის ორბინებისადმი“ („К деревен-ской беллоте“) 1903 წლის კომუნული ვამოცემა, ენეგვის ენეგვისი პირველბის შემტამით ვთავს.

იმ წელს ლენინს ნაპირებზე საზღვარგარე-ობად ჩემზე უფრო ბედნიერი არავინ დაბ-რუნებულა; მაგარი როგორც ვანსაკულებ-სახლდერი, ენადარბების მოკლე ვანსა-ვებზე, თუმცა იმ წიგნების მტკიცედ დასამა-ვლავად მაღალყოლიანი, თითხმტილიანი ფინსასცილი ჰქონდა შემტამი, ერთ-ერთ ცალკში იმ საუბრის დასამალავად. და აი, წი-გნაკის უნებუნად მოიჭრა პეტერბურგის უნივერსიტეტის კელვანს, სადაც მას ერთ-მანის ხელდან ვაჯუნდენ ვულსეციცხლ-მობლებული მკითხველები, ის წიგნიცა. მი-ღლებული თეთი ლენინის ხელიდან (სიტყვ-ბით — **А это Вам и Вашим Питерским товарищам от Женева**), ამქავე ჩვენს ორბინთ ინახება, როგორც უდიდოსიქისი ვანბნი.

გაგრძობება იქნება

სოფელ ქვეყანას, თავის დედაქალაქთან ერთად, აქვს თავისი დედა მდინარე. და აველგან ის გადაქცეულია განსაკუთრებული სიყვარულის საგნად. ქართველ კაცს, შორეულ ქვეყანაში საშობლო რომ მოენატრებოდა, მტკვარს ახსენებდა:

„მტკვარო, მდინარეე ჩემის მამულის, საღ ხარ, რომელსაც ხშირად შეგსვამდი“, წერდა მე-19 საუკუნის პირველ ნახევარში ლიტვაში გადასახლებული პოეტი გიორგი ერისთავი.

„ჩაღიქრებულა მთაწმინდა, ისმენს დედუნსა მტკვრისასა“, მღეროდა აჯაკი წერეთელი. მტკვარს უძღვნეს თავიანთი შთაგონებული ლექსები ნიკოლოზ ბარათაშვილმა, გრიგოლ ორბელიანმა, ილია ჭავჭავაძემ, ვაჟა-ფშაველამ.

ბეტონის ქვირთვებში ჩაშვდარ დედამდინარეს და განახლებულ, აუვაიებულ თბილისს — სოციალისტური საქართველოს მშვენიერ დედაქალაქს მთელი გატაცებით უმღერიან თანამედროვე ქართველი საბჭოთა პოეტები.

ჩვენი ფოტოკორესპონდენტები — ოთარ თურქია და ბონდო დავითაძე წლები ვანდები ზუზულისს ერო დღეს ჩამოხყვნენ მტკვრის სანაპიროებს და აი, ეს სურათები გადაიღეს.

სურათებზე: (მარცხნივ, ზემოთ) თევზის თვალი. მხოლოდ ერთი წამით ამოიღება კანარმა: (ქვემოთ) ბიჭები მტკვრის პირას; (მარცხნივ, ზემოთ) ეს შენი ქალბატია: (ქვემოთ) პაემანზე; დღეს თბილისში ცხელია.

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მცხანო, მდინარეზე ჩემი გემული...

დიდი ბირნახული

სალამი, შენდა,
პარისა და რავლის ქვეყანაში
ფილოსოფოსთა,
კომისართა,
მგოსანთა მხარეში!

ვლადიმერ ლენინს
შუესრულდა
ოცდათხუთმეტი წელი.

სადღაც,
ცამბარში,
იხედება ტაქტიკა რკინის.
მუხუცე თითქმის
ხის ფეხებით დაბეჭდება
მშობერ რუსეთში —
ცხვირ შენი
აერობატია!

და მოვარობები
გაქვერიან ხმის ჩახლენამდე;
ვერ გაღურებდა
ფაროქებას აპარონი!
ბრძოლა წამდაღურემ მოსუკერნობს,
დღეს აგონია!
და სათოფურებს გვიან თვალები!

მეი, გუშაგო,
თავდასულ ბრძობის ასწავლე გეუა!
და მუფის ფლოტმა
გაუყენა ბრძოლა ცუსხის გზას),
კარტი გაიჭრა!

გარისხა ვარცმა ქრისტენი.
გენეპატარი ქარაფუტობს
ტურულბარლოდ.

ვლადიმერ ლენინს
შუესრულდა
ორმოცდათხუთმეტი წელი.

არაუღიას ქობი —
კარაბრობის გასაფხულის
იქცა სათავად:
ველა თეზისი — ნათლის სვეტია.
და ტემპარატო, ვით გალაქტია!
ბოლო, მოვარობას მოედო კეთრი.
ურუნრემელი სენია იგი!

ამ დროს
ვლადიმერ ულიანოვი
მწიგმდე ამაღლდა..

მაშ, კვლავ ურეველად
იღებს წითელი რევოლუცია!
შენში ჩქერს რისხვით
ასი მთლიანი მუშის მარაგული სისხლი!
გამოქანწილი, რუსეთო, ჩქარა!
იქ, თითქმის კვლავთან,
სიმათლისათვის
დაბეჭდილი გაუბეჭდა წვანა!
გვიხოს, წითელი რევოლუცია,
შენ, მუშაოა და დღეობა გულსიშეგ.
ირასმილიონაო!
შენს მხარეზე ახლა მთელი კაცობრიობა!
მათაც იწვევს ენაო სიმკაცრე.

შენ — მაროტობათა რევოლუცია,
მეგობარა,
წმინდა, სამართლიან მისხნისთვის.
მაშალა შენი აპარო,
დაწვანებული დიდი ხეებით
და არმხეობის მარტყნაწმარეობებით!

დინჯელ მთლიან შუბლანთელ გაციოსები,
ნათლის სვეტებ — უკვლავებს —
მოკვლავებს —

კრამლვით ჩაივლის მაროტობარმწმუნ და
მეიჭერი,

ცხელ დღეთა შორის!
შავარც უველაზე უკვდავი არი
შუესტი კომპასი დღემარწისა —
სახელი: ლენინ!

ნოი, ცოკავე რევოლუციის,
მოი, ცოკავე მშობერ თავისუფლების,
ცოკავე, დიდი კონსტრუციის!
ველამ იცოდეს, —
სამყაროს ცისქვეშ,
ლენინი იქცა რევოლუციად,
რევოლუცია — შურად, სიყოცხლად!
დღემარწაზე, კარიდან კარად
სავაჭურული ქუხილად იმისი:
დაღმა ლენინს!
უკვდავია სახელი მისი!

მე შენ თავაწენ გვემ, ჩემო პლანეტა,
გამ, რკინი!
მხარულ მუცელ ხაუტუნში
შენმა ნათებას უკველგვარ ნათელს
გადაამტა!

და ამ მარწე ოქტობრის ქარი
აგრძლებს დიად იდეათა
დღეღებულ თესვას..

თარგმნა: იმთარ შტალამბარნიმძე.

ლირა იპარაკა

ახალი ლექსები

* *

მეი, ხნული!
გაფორილი ხნული, —
მიპირავს ხელში სიმწვანის მწა, —
ფეოქავე, ცინცლავს მარცვლის გულში,
პერი არისობი და... ჩვენი ვარცა.

ყვანა ირიახად ეცემა სხვი,
ო, დგერთი შეაწიე ძალა.
მიპყარ ყურთი ნაკადულის ხეივლის,
ველი სსიციცილო არწევს დაღაღას.

დამწვედილი მიმინია ვენება,
მისაწიერს მოხსხვრეული ჩქერი, —
ცისიღურსე აღმასხები სხლტება,
ალაგ მწვანე,
ალაგ შეიწინდერი.

თითქმის გალობს ჭრელი ქერუხიში
გაწაწულის და...
საწიფის ტოტზე, —
მიმოცდავს მინდვრებს ნისლი რბილი,
მიმოიწვევს დაცვარგულა შოილტებს.

ფრავს ეწის დაწინის საწმერთული,
დასცემა ტუქმალს თეთრი ღობი, —
ჩემს ბავშვობას ტრუბანტული უფლის
და სიზმრებში მეცხადება ქობი.

ოხანქუე, ციცრის თეთრი ყელი
ატყორცნოლა ისარავით მალელი
და წანება ახლისა და ძველის
გუბითაღება შეცის ყველა თალი.

ისე მოიანს გაფორილი ხნული,
მეი მოპყარობ ზღარებებსა თუ... წისქვილს, —
ო, ურუნჯელ ბავშვობათა რული
სიზმრებს ციდან ვარსკვლავითი ისტრის.

* *

მითვლილმია ცრიატი წამობრის,
გაუფერულად ძენძები ღელმა,
გაქრა ამინდი ბერწიან ავივლას —
დაბრუნდებოა ისევე?

— ვეღარ!
ღარანტ, წარაფი და ხეც-ხეცები
საღმავებში ალუფხულია;
ბერანტებს სუნთქვა: სალექ მუნების
და სოფლის მკვეთრი გაზაფხულია.
იხსდერ ღელსამს გააქვს დაღანი
და მდღერი წვიმა ზირბტ სპიჯარებს
იანწინით თუ სიშაა დაღარი,
ღრუბლებათა ძეძუნს თრთილავით აწივებს.

თვალს დანახავით მიწვეწერ ბალავას
და მალქობის ფენა უზაფი,
ყველა ეტობთან და ყველა ბალთან,
ჩემს მამულს ფერთა ბაღეს უზზადებს.

* *

შის შუკი
წარველის ჭურჭრანიდან
ფრთხილად ამაღა გვრო სხივთა სიშხის
შუაველმთან და...
ერთაღელ ტარაგად
არწველა ჩემი ბავშვობის სიზმრებს.

სხივებში, ვითარც მორთოღვარ სმეტრებს
მგვრის ბეროტულავებს გაქონინათ ფერთან, —
ხარხად ვუცქერდა საოცარ სმეტრულს
და მიყვარს ისევ ჩამ მომავლი.

ახეა ალბო,
გინება კაცის
იმ პირველყოფილ სსოფანს ინახავს,
სანამ სიციცილის საწყაულს დასცლის
და არ განაფენს ფიქრებს ინახავს.

ახეა ალბო,
აროვარც მაქმანი,
შრიაღმებს სულში ადრე განცდილი
და წუ გგონიათ წუთით ჩამქარალი,
ხავსიღებულთი, —
ქიპი დასცლილი.

ნაწარმოი სოციალისტური

კლავდიო ტორეა

მოდგენაში მონაწილეობა მიიღო და, მაინა, ტა-
სიკ მას გუთხოვდა.
საწერლო ასპირანტსაც შეეძინა ხოლმე ილიო-ილი-
ლა ასეთი მოხალისე

რედაქციის მადლობა

ათასზე ერთხელ წარმოიდგენათ რედაქციის
ქი შუა მინორული ქაინა და მით... რა ხელენდა მის
საქარბო

წაუბრლი

ნაშვარს, ხის ჩრდილი ჩამოქდარს, ძლიერ
წყურთადა. ჩემგან ათხელ ნაზიერ ანკარა წყარო
მორხრუხებდა. ადგამა მჭირდებოდა. დაწვინ-
ბოლი და წურვითა მომკვლა.

გუქიანრებდა ადგამა. მუსრდა ეს ნდობა დიდ
ხანს გაგრძელდებოდა, მხოლოდ ვაშლით, წურ-
ვით არ გადავლო. წყარო მორხრუხებდა. წურ-
ვით ვაგრძელებდი...
შენდა, რა მუსრდა.

თვალისწინი

ვერადერი დაწვეტი ჩემს თვალთუფ. ბაირაჩე.
რეკავ. ვერადერი დაწვეტი სენკავ. ისინი კი ჩემ-
ში არიან ცხელით თუ სიზარბო. ჩემი სულის გა-
სურვით ნაწლს ვაგრძელებ; ვერ დაწვეტი დიდ-
მამაზე — ვერ ვაგრძელებ. ჩანს, ძალა არ შეუა დიდი
სივარულის გამოხატავდა, ჩემი შეგნება შეა-
ჩანს. ჩემს ვაშლით ვი, ჩაწვდა ვაშლით ვერ
დაწვეტი, ზედ თვალთან მოტანაში სინამდვილე
და ამბობდა ვერ ამბობივით. რამ დაწყებულს ან
იქნეს უყოფელი ხის, ჩაწვდა ვაშლით ვერ და-
წვეტი, თვალისწინა, რომელსაც ვერ ვხედავ. რამ
მომკვლილი

და შერება ასე დაწვეტილი ხის, რისგანა მოქ-
სოვილა ჩემი სული.

წარმო

იმ არადიდებდა ერთ წარმოელ სოფლიდან ჩა-
ნოსულ სუტარს ბავშვს ჩამოვდა. ჩვენ ერთმანეთ-
ში ვაგვიანდა და მალე დაგვიგონებოდა. ათათ-
დე წლისა, კვირის, აღლ-მართალი. მის ლაპ-
არკში არ შემინგნავი ერთი სიტყუბა კი, ხელვა-
ნურად გამოჩნდა, აუღბო და დაუტყვევებელი, გა-
ღუნული და მიტყვევებული ჩემ. ახლა — საქცი-
ლი? — ზრდილი, წესიერი, შედარებით თავაზი-
ანი და თანაც ბავშვი მთელი არსებით, ინტერესით
და მისწრაფებით.

და ამ ბავშვს ჩამოვდა წყარო, ისეთი თუ არა,
ცხსადებელი რომ აღმოჩნდეს. შერე უტრობარ
რომ გასწვრივ და სახურველს გაუღიანა. არა. მან
მოგვიანა წყარო, დაღლილ-დაწვეტილი, სიხით
გათანჯული მტავრი რომ დაწვეტიდა. შუბლს გა-
იგონებდა, სახურველს მისხურებდა. ვულს გაიგონა-
ლებს და ვაშს ვაწვარბის თავისი ფიქრებით, დაწ-
ვლითა და ცინებებით...
აი ვიტი წყაროს და ბავშვი.

და ახლო ასეთი წყაროები მოჩუხრუხებურ
ცხოვრების ვაჟი ხალისიანად გასავლელია.

ველო ბროლინი

ო. საწერი მაივად — ველი ბროლინი შეწყენ
გული რომ შეშავს, ისეთვე მიიღო მოვლვარ,
როგორიცაა სანკრიდან იფიქრე ვადასხსადილად
აშოვლელი. ათასი შინაწავთი, სახე-თქმა შეინდა
ისე შემოინგნავის, ვით ნეტებითა მოვლვანებურ-
ში მტავრის ვუნდი ამფორბოლებს ხოლმე. ში-
საღერსებდა რომ დაწვეტიდა.

საწერი მაივად — ველი ბროლინი თუ ჩამ-
ვიდა მშვიდობის სტატიონებში იხსენ, რაც იმმა
სამწერლო ბოლოში ჩამწერი — ვარგისია მოვლ-
რო სახსარებისთვის

შულანი შიქარი

— დღურები რომ ვეწერათ...
— ჩემი დღურები. შეგვიამოქრვევის ბობო-
ქარ ცხოვრებაში. იფედე იქნებოდა. რაც წყლის და.
სადავდა ჭიქაში ხანძარსჭიკობა შულანს ჩაყო-
და. დღური ხად დაიტყვდა ჩემს დღურე ყოფს
კეთის ნაქები ვიყავ. იმი ვადილიოდა და გაღი-
ლიდა ჩემზე, ქუსლები დაიკვია; სპარჯი ვიყავ.
დამხმრველის დრისაც რომ სიმებს აუღრებდა.

ლაშავა და შაღველი

სწორედ ქარსა და ციხეებს გამოკრებული
სივარული სიცოცხლის არს ღამაში და უძლე-
ველი.

ჩამოვლით და გულით

ვეერი ჩამ მჭირვასი ჩამოტანალი იმდენა... ჩემ-
შიდნით: აქნებელი ფრთხილი ვაგრები, სატკა-
ბო ოპერატიული რუკები, პატავები, მახსენებით
მართებით, წარჩინებულთა სამართლი დასისაუ-
ბები, ფრთხილბრები, ტუტვა და კაბიტორი-
ბულია დაიბრუნის ოქები, — ვისაც რა შემო-
ჩენია ფრთხის ზურგს მუშაობის კეთილსამს-
რებო სამოხებო...

ვეერი ჩამ უფორფესები კი ჩამოტანალი იმი-
დაღან. ვალთი ნახა, ვანცლი, ვადატანა.
წერეს ჩემოდნი ჩამოტანალი ზე-
წერეს გულით ჩამოტანალი ზე-
მეც და უცანაწილზე. თუცდა, ჩემი ნაწერები
ჩამა ბალახის, ბროლინი ველზე ვარდობს რომ
მილოჯეს და წურვითლი კი ვერ მოუცვლიდა...

იმ სივლილიდან ან სიცოცხლემად

ვითხოვლიმ როცოცხლის, იმ ადგამს, რომელ-
შიც დაწვეტილებითი დაწვეტი კურსის რაჯლის ორ-
მოცდასაწი წლის ხეთითა იფილის შეტეგებს,
საარტორიო და საავიციო-საგავი კანონდებს,
რომელთა შუაგულში მე თვით ვიყავ. ერთი მე-
მართავა...

და აი მთელი ამ კითხვის მანძილზე, როცა ჩემს
მეხსიერებაში აღხდა იმ ქოქიბურთა სანსოლ-
თი, ვგადას მიწმარებასა და წარწლია, მეორე
ოთახიდან მომხმებს ჩემი უსავარდუბი შოლოშვი-
ლის, სანოლზე წლის ჩემი ნიკოკის ძვურტული,
ლულინი, როგორისაც ვამსციქვს ხოლმე ვადლო, როცა
იგი ღოღოღებსა და სიმ ქვეს წადავლი...

სიცოცხლე
იმ სავილიდან ამ სიცოცხლემად...
თავის ტუტეზე და, ვაშლილი წინაში თავსარგ-
ული, სინამდვილი ფიქრობს: ეს, იმ ბროლინი ველზე
დარჩენილთა რამდენი შვილი და შვილიშვილი არ
განდა ამყვენი!

მონახისი

მაურებელია დარბაზის წინა რიგებში სწორად
ისეთი მოხალისე ამონადნობა, რომელიც ოლე-
შოინისგან პირველ დაამბებლთავე ატება ხოლ-
მე ატებაზე, ოღონდ საყოველთაო ურთალებებს სა-
გან გასტებს.

აი მან ამწებზე, ამოღინებზე, აფხილებზე...
მერე ასეთი მოხალისე თავე მოკვება, რომ წარ-

სახსიტთა კოლუხები

ბეთოიენის „სონდა ახასიონაგა“. ნაცნობი
გრძნული მგლოვანი. მეშველია.
კრალდა-რიო, ზომ არავის ვაწვეტა-მეოტი, წა-
მით ამქვეყნობრბოსთან მამარუნებს, და სწრაფად
ვანელებ მას.

ახის უსწრადებს — ჩემი სახლის წინ ნაცნობი
კრემისფერი „ვოლგის“ შემოკვლევა და ნაცნობი
გამბეული სინგანი მანქანისა, ვიდრე სპარჩინი
ცოლს მეშველად სართულად არ ვამარხებდნის..

ნება თუ ახლა...

მიღობარ და უან გრტება შენი დარწველი ზე, რაც
უფრო შორდება, მით უფრო ბურუსში იფევა იფ-
ედროსა ილვარ, კრტება ის შენი დარწველი ზე-
შენი, მისგან შორს წახულობ, თვალთადავანდ
კრტება მხოლოდ, თორემ თვათათავე კვლავ დავას
ის ზე და ხარხოს...

ნება თუ ასე ჩემი პირველი მოთხოვნები, რომ-
მელთაგან დიდი ხანა წავიდე?

მარი არხვას სიმება

ჩემს სტატიონებში ქაირ არხვას სიმებს მოგონ-
ებდისსა და რა ვასაკურია, თუ სედვანარევი მანკვი
შოსხებს...

ადრე სიჭაბუკე. შობილიერი კილაქის ხალი. ძვე-
ლებური ვალსები. ფოკერტები. დამაზნანები,
ერთი — ვანსაკურებით. ოცნება. ლესები გა-
ლუქიანისა...

ვგონ დღით ვბრუნდებოდი თუ ჩვენს სახ-
ლებში დაუწყალოვდებოდა, ოცნებით აღუტე-
ვლები და, მუხანადამე, რადაც სასიამოვნოდ მოთენ-
თილი და მოქვენილი.

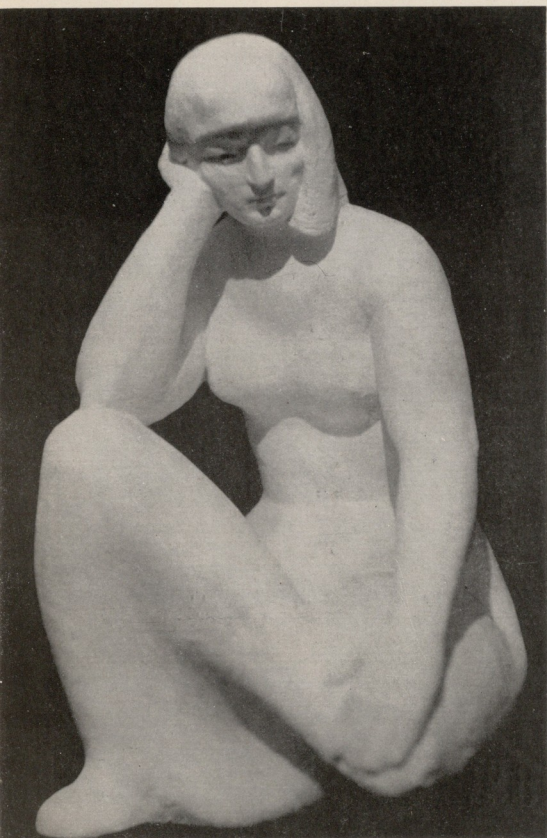
აი ამ ძველებური ვალსების ამ ნაცნობ მგლო-
ვლებს სულ უფრო და უფრო ახლოს გადავუვარ-
მათან... ისინი მამრუნებზე მათან, მამხლიცებ
მას, და ლღად მამწებს მოგონება, მეტრის სენ-
ქვა, ემლო მეტეჩინება ველი და მეტრის — აქა
რას ვუძლებ თურმე ადენ ხანს — უთიობასა...
შეუძლებელი იყო, ჩემს მანილილდ მღვთმარტო-
ბაში, ვაძვილილად ისეთ რთულ საწყაროს, როგო-
რიც ზენარელი სევაკოვლია, შეუძლებელი იყო
წვდენი ქემს — ცხოვრებაში ჩემს მღვთმარტო-
ბას — არ მიმხმარებდა თვითი ველი სივარულ-
ლისა, და დავარი მისგან შორს.

ავთარბინა ბაღიაში

— ომის დროს, მის ცხელ ნაკვალავზე თუ არამს
აპყვენიდით?

— თუ იმს წარმოადგენდი გალამია მოქმედებ-
ელ ავთარბ, რომელიც აღსაწერი იყო, მისინ
რწმუნების მჭირე მწერალ-ფურცანდობები, როცა
სურდათ, როცა სიხოვდენე ან ავალბდენე, ფეხით
თუ ცხენით, მანქანით თუ მატარებლით, თვით-
მფრანავით თუ ვეხით, ჩითაც უმჯობესი — ამას
ავთარბის აღსაწერი მიიღობდით... ვალთარბინა
გარს უფლიდენე ამ ვალთას, დინად, მომთხრობი
სწავლობდენე ავთარბს ქვეცა-მოკვლევებს, და აღ-
წერდენე. დიდება მათი მე როგორც მწერალ-ფურ-
ცანდობები ამ ავთარბინე აღმწერნი ვალთარბი მოქ-
ციული და, ავთარბინე შეტეგებული ვალთარბის მე-
ომარი, სადაღა მოვილილი მის აღსაწერად!

ქალის პორტრეტი.

თეატრი
ეროვნული
ბიზლიროთეკა
სკინიპუილი

ელისო ვირსალაძე.

კოტე მარჯანიშვილი.

ედუარდ ხახია.

სვერიძე და ბაგრატიონი აღებს.

კოკი ნახაჩაძე.

კლასიკური გახანაძე

ზაზა
კახელიძე

ახობაძის გამარჯვება.

ბიჭის პორტრეტი.

საქპი.

წინლის ქსოვა.

თუნბიჯ დუინიშუვილი

ყვანსენეზი განსროლა

ბორის შავბერაშვილი

თბილისელი ურნალისტი მიხეილ კონცლიძის დღიანი ხეი თვისი სოფელი აღარ ენახა. რაც უფრო უბრალოდგოდა ოდესღაც მიტოვებულ საყვარელ ადგილს, მით უფრო ძლიერად იყარობდა მას აქამდე განუცდიელი მღვდვარება.

ის უკვე წინაწარ გარძობდა მეგობრებთან შეხვედრის სახარულს. ყველაზე მთავარ მტერ ტატანავრობის ნახვ ენატარებდა. მათ აჯავშარებდა ის წმინდა და უნეტარო მეგობრება, რომელიც სასკოლო წლებში წარმოიშობა და მერე ნათელი შეიკეთი გაგებდა ხელზე მთელ ცხოვრებას.

კონცლიძის შესივრებაში ცოცხლებოდა წარსული: შობის დაბნო, სავად ისინი ორბედობდნენ, მათზე უფრო მოუხვედრია და ცელიკი არაფერ იყო. რამდენი უსამართლო შეხვედრათ ამის გამო.

ანტიკვებისმთა ყველაფერი გაეყო, ყველაფერს ჩანსოვობდნენ. უმარწებელი ბუნების გატაცებელი მტარბარელები იყვნენ. ის მისწრაფება უფრო გაძლიერდა საკლის შემდეგ. დადიოდნენ ნადავრად, შეეძლოთ მივიღო დღეები იტებიალია და არ დადლიდოყვნენ, ჩამობრძულ ტყეში უფრო დაეძლიათ ფოთლების შრილისათვის და მოარჩაყა წყარისათვის.

ნადირობის მტერ მეტად მარცხ და იღბლიანი იყო. წარსოვლები გაბუს მსხვილები ნახიტი ჰქონდა და რომ შერდვდითი, იგრძინობდით მის შინჯანა ძალის. მის სახეს ღამაში არ თქობდა, მაგრამ ცოცხალი, შორსგარბედილი თვლიდა, სკელი წარბებლის ქვეშ, მეგობრად და სწრაფად მოხაზული უფრო, მის სახეს მეტყველს და დასამახსოვრებელს ხლიდნენ.

ნადიროს დღეების მტერ ყველაფერს იფიქრებდა ქვეყანაზე, ხოლო მისი ნახალი ნიშნის რომ მოხვედრებოდა, სიამოიყო აღებებოდა გული. მაშინ თავის თავს საყვარელი წინაგების რომანტიკული გმირებს ამსჯავებდა. გულწრფელი საუბრის დროს ერთხელ მიხედის თობრა:

— საწყენია, რომ შავიდა ის დრო, როცა ადამიანის შობის ძალისა და სიამაყის მიხედვით აფხვებდნენ. მაშინ უცვლელი იყო წაასწრული და ყუფილიყო.

წლების მანძილზე მას კიდევ ერთი გატაცება გაუწუნდა — მეცნიერება. აქაც წარმატებას მიაღწია. მაგრამ ახალგაზრდა ქიმიკოსი გული უხრიადა ისევ ტაყეებისაკენ მიოწვედა, ურთულ თვისუფელ დღეს და შეგულებლის ურთებს წაწილს ნადირობის უბნებას.

ტატანავრობა სანადირო იარაღს მარტო მცოდნე იყო. არატარებულ გაკვირებულა მიხედობ, როცა უწინდელ, თუ როგორც ღამაჩრკობდა მისი მეგობარი სანადირო თოფების თავისებურ მოწივობილობაზე, უბრალოდ, დარტყმის ძალაზე და მარჯალ სხვა სპეციალურ საკითხზე. ყველაფერი ეს კარგად ასობდა მიხედის და ამბობდა მეგობრების ნათქვამს შეხვედრის თოფი, ვიღაცა მდობრის ნაჭიროს, რომლებიც მთელი სიცოცხლე ნადირობისკენ გადადიოდა. აურნაობალი შეხვედრები ჩავარდნა ხელში ეს თოფი ინგლისში იყოფნის დროს.

— ამაზე უფროს ს'უკარს ვერც ვიპოვებდი, როგორც გაუხარებდა ჩემს დაბარებულ მინადირეს!

***

მიხეილ გამომცემლად შეტყობებდა მეგობარს. მის წინ იდგა თითქმის ისეთივე, შეუცვლელი ადამიანი,

მიოთხრობა

მიანი, წინანდებურად ხსარტი და მიოსელი. შხო მთელ გრუხა თმები შეფერცლებოდა. მისი შორის, მჭკრტილი თვალებიდან კი არაღაც უცნობი და ახალი გამოსვლიდა.

— ამდენმა წელმა განვლო, შენ კი ისევ ისეთი ხარ, — აღტაცების დამაძალავად ამბობდა მიხეილ და შემდეგ ნელადაცა განაგრძობდა: — ამაზე შენომხედ, უკვე მოტეხილი ვარ. მოთხარი, როგორ შეინარჩუნე ეს ვაზუყური სილამუე ცეცხლშია ამდოზარინა რამე მხენიების ელკისებურ? რაც არ უნდა იყო, შენ მაინც ჩილდოს ღირსი ხარ. ამა, მიიღე — და ამ სიტყვებით მიხეილმა გაუწუნდა შხოთაშია გახვეული თოფი. — შენ ამ საქმის კარგე მცოდნე ხარ, მაგრამ თუ გინდა სანამდობო დავივით რომ ასეთი თოფი ქერ არ გინახავს.

მიტო უზალი მიხედა, რომ თოფი მართლაც ისეთია რამ იყო, მას ჰქონდა რაღაც იღბლოვანი ნიშანაზე, ნაკეთობაზე ტეტობობდა, რომ ეს შედევარი საცხოვრო ოსტატის ხელდან იყო გამოსული.

ტატანავრობი დიღბანს და უდრადებელი აუფლიტებდა თოფს და ბოლის დღიქებებულმა თქვა:

— შენ მართალი ხარ. ასეთი თოფი ქერ არ შეგირია. მაგრამ რაიმე მინდა? შე დიღბანი მაინც აღარ შედირიბო.

მიხეილმა თავის ყურებს არ დაუქერია.

— რათ მბეჭედო მიტო? შენდა, აღარ ნადირობ? გამაგებნე რა მოხდა, რადომ ჩაუქერე განდევლილობა რიტებზე, არ შეშლებო, ადამიანმა უმეცროდ ასე უქერად დააბოძის თავი საყვარელ ხეობაზე.

— განა მე გთხარია, რომ ის უბრალოდ მიმდამოებო? ძალზე გაბოჰირდა ნადირობაზე ხელის აღება. აფხლიო ჩიდი იყო მიხეუდირბოლავა, რომ არ შეიძლებოდა ესრელო საცოლოვად ნადიროს, რომელსაც თავის დაცეა არ შეუძლია.

ხანში მღვდვარება და ტაციოლო იგრძინობოდა. ურნალობტი ჩუამდე იცდიდა. ამჯერად შეიოხებოდა. ამ შესიტყვება ზედმეტი იყო. და მან თბოქმის მამართა მეგობარის:

— გამაგებინე, რა შეგემოხებო?

ახსუხად მან მოითმინა ნაღვლიანი მოთხრობა ადამიანის სისხლტყეუ და ნადიროს მწარე ზედგარტე.

***

— ეს ცხლადებელი ჩემში ერთმა მგონებულმა გამოიჭრა. მას შემდეგ ბევრმა დრომ გაწვლია. მე კი ყველაფერი ისე მახსოვს, თითქმის ეს გუშინ მოხდა. შენ პირველი ვაყვები. შეშლებული ყველაფერი გასახვებდა და დამაქერებულად არ მოგჩვენებო, მაგრამ, იციოდ, რომ ყუფილი ხომ სიტყვა სულით და გმობდა არის ნაქვამი.

დაბალია და დამკაცებული მუშაობის შემდეგ, იმ წელს მინადდა შეგულებოდა ისე გამტარებინა, როგორც ჩვენ ერთ დროს ერთად ვტარებდითო. წამივედა აქვს, ჩემნი სოფლებიც. აფხლიო რომ გამოიყვარებო და ქალკის აურჯარის მოყვრებო, უფრო რძინად ვაგებინე ბუნების სიმეცნიერე და მიმობებულბოდა. უფროცა, მზიო ვაგაყოფებო მიწა, გუნდა და ქვიანნი ნაკეთობი ხეობაში — ყველაფერი ირტკილოდ მდგომარე სიცოცხლის სისარბულზე. შენგებებოდა ვიღაცის საღვდლო დარუნარებულბო მინადო. ვგრძობობი ძალის მომდგება და არაფერი მახსოვდა და დამე იმისა, ყუფილიყოფი

ტვის და მიტვის სამყაროში. იმ ზავებულს ნადირობაც მეტად იღბლიანი იყო.

ამის ყველაფერს იმტობ ვამბობ, რომ მინდა გაიყო ჩემი იმდროინდელი განწყობილება და ჩემი თვალმითი დანახო ის, რაც მე დანახავს.

მიტო გაჩუმიდა, შემდეგ კი თითქმის თავი მოუყარა ფოქების და განაჯარბო:

— შენ აღბოა ვახსოვს, მესისხვან ვაჩებული დღი წყოფი. ერთხელ მე და შენ იმ მგლებლის სოროსაც ვაგაყვადით. ეს ამბავიც არ განხილ წყოფილდა დამწყო კოლეჯისი თავისებო მიზიოდება ეს ადგილი. აქედან ულამაზო სისახარა იწლებო თვალწინ; ჩანს მწვანე აფრასავითი გადამოლო ქვებო, შორს კი — ჩამოთოვლილი მჭკერვლებო. რომლებიც ცას დღეამისიხვან მყოფენ. სადაღაც კი, პირიორბტის იქით, ზღვის უზარმაზარი სავიქეუ ვაგაულებო.

მე მიყვარდა იქ მარტო ყოფნა და იმ დღეებსაც გულადავლი იქით ვაგვმარტო. ხეს რომ მიფუახლოდებო, უცერად მგული დავიწვდი. ჩემზე ადრე მისულოფი იქ; ეს იყო მართლაც დღებებული ეგზემელარის თავისი გზომიდან, თვალს რომ სტავებდა ადამიანის თავისი გზომიდან. ასეთი რამ არასობდა და შეშხებდარა. ვეგბო ამა, მოწიფილი, ძლიერი მჭკერები და დამაქერებელი. კუწიოფინი ფეხები.

თავაწულო მგელო გარინდღელოფი ამომავალი შხის მხარისაკენ უცნურა ლოდინში. მისი სხეული მჭკაფიოდ გამოყოფილიყო დღისს კაგაზა სინათლამზე. შენ აღბოა გვიჩრის ამის წარმოდგენა, მაგრამ მე უნებურად მომიგებდა, რომ ისიც აღტაცებული იყო ახალი დღის დაზაბებობი და მომობული იყო ბუნების ამ საყვარელ და გავიძებობი და მისი დღეამისობილი სიღამაში.

სხვა დროს როგორც ვაგუშვებდო ასეთი იშვიათი ნადვდლს. მაგრამ ახლა რაღაც მაკავებდა და მეც ვაყოფნებდი. არ ვიცი, რაღდენი დრო ვაგებო ამ უცნარეს ლოდინში, მგელოც არ ჩქარობდა. ერთ ხანს ის კიდევ იდგა, მერე გულგარბოლად გამოიხვედა ხელები, თითქმის გამოიხვედა, გაეკეთა რამდენიმე

ღამე ვენახში

სდუმს ნიაგი, ფოთლებში არ დღეაფს, დღისებ ბუქი თავს არ ახლის ბრანთი, ნაოლის ზეტი დასკვამია ვენახს და ამ ზეტივ დაზვეულა ვაზი.

ცაზე ვარსკვლავი აღარ არის ტევა, დაზე მინც არა ბურავს კარებს და ფოთლებში შუვარტულ მტევნებს, თითქოს ვიღაც ერტყვებოჯრეთ.

აღაზნის ვილს ევედრება ბაღლა, მეს ქე შუნანს დავარჩებოი ბარემ. ვარსკვლავები ჩამოსულენ დაზნა და ვენახში დიდებენ შთავარს.

მ ც ნ მ ჯ

ვენახში მოდის მახის თორი, იფანს წყარი ორღობის ძირას, ახე მგონია, ამ მტევნებს შორის ქერ აუხდენელ ტებოლ სიზმრებს სინახს.

არწვი მხრებით ღლეჯარებს აიბის და ვარსკვლავების საუფლოს უფლის, მე კი ვაზებზე ოცნებას ვაქნაოი, რომ სივარულად დავეყო ვაღლი.

დასაგამიდან მოდიან ერთად

მეტვთან, მზე შუქს მიწას რად აფენს, აველა კოკორში ასე რად დღვივს და ყვარლის შითვის ანთებულ აურებს ხად მოქანებს ვარსკვლავთა ღლიში მტევთან, დღეი აღაზნის ტალღა და სასოებით კალმახებს უფლის, მიტომ მიიწვეს გომპირი ბაღლა, რომ ღაფავანახის მწვენიდა სრულო.

როდესაც ღერწმებს უნდებია ცეცხლი, აქ ზღაპარიფითი ჰყვებიან მამინ, თუ ჭავჭავაძის ასულთა ეშხი რატომ არ ჰქვება წინანდლის ბაღში. მაგრამ ნამდვილად გეტყვიან განა? ამაზე სიტყვას დასწრად არც კი, თუ აქ, კახეთში ადრე ვინ განაღდა, კაცი თუ ვაჟი, ვაზი თუ კაცი! არას თახის სიციცხლის დღეა, არ იხარება გული ამაღლო. დასახამიდან მოდიან ერთად, დე, ხელ იხარონ დაუსახამოდ.

მასინძეში, მცხეთაში

პაპა, თუ ვარდ მტვრავა! სადმე შეტარე პანტოტი რას უშუალოდ მწამდას, სულ ვარსკვლავები ავსო ბაღე და ცხობავ სტუმრისთვის ცხეც. დაწანე გომპირის ეშხი და ელვა, შვი ჩაიწვავა ზენება ურცობი, წინ შეაგება ბუღბუღო აველა და ცეცხლი მანც სტუმრისთვის. დღეადა, როგორც პატარა ბავშვი, ვიღარ ვაღია დარდების ტევირ, კახეთი ღლები დამწვიდა მამინ, სტუმრის ხელთი რომ მოხადა ქვევარი.

ვახვი მშვიდი სართულზე

მისცეს მუშვიდე სართულზე ბინა, სიამოდ ათას მწარე ღვიწკრ აწლის, ვიფრე ვაზი არ აფოფინა, გამოკვდილად თავს გრძობდა ცანი. როცა მოხინა მტევანთა ეშხი, ალაზნის ზურგში ეგონა თავი, ახლა მივიღავ მიწაზე ფეხები, — ურუნებოდა სუველს კრძალვით.

აუქნარებელი ნახტომი და ჩვეული ტუნქულითი გაიხართა ციხაბო ფირღობისაკენ.

ახლა ის უფრო დიდებულ იყო. განა შეიძლება და არ დამტკაროფივი მისი მჭირით. მტევის მოძრაობა მწვიდი და ღირსეული იყო. ის იყო ნადირი თვალს უნდა მოეფარებოდა, მე გამოვტყვივ იმ ურჯავში გარინდისხაგან და თოფი შეგმართავთ ამ მხოლოდ დტკრა მგელი, მან ტუნქული სწრაფი სირიზობით შეცვალა.

ჩემში უცებ იფეთა მონადირის ეინა. ვერ ვპატივი ჩემს თავს დაჯარგული წუთებით, რის გამოც უფროლი ნამდვიდი.

დაიწყო სახტკი ბრძოლა ჩემსა და მტევს შორის. დაჭრილი მგელი სისხლისხან იცლებოდა და მანც შეუდრდალდა განაჯრებლად სირიზობს. მეც გახედილებული მივადედი. სიცოცხლის წუწრავილი ნადირის ძალას მტკბედა, მე კი ის ტინი მტკბედა, ენტრეაბს, რომ მომეცა. მთხარა, ჩემში რა თემლი უფრო კითხვობითლად გამოიუფრებოდა?

მგელი ნამდვილად წავადებდა, თუ არა ერთი საბედისწერო შეტრეხება. მას უნდა გადაეცემა და მოხადი წავადელის ფართო ქვიანი კალაბრტი. ამ დღე ადვილას კიდევ ერთი ტევა დაეწია. მტევის გამტეხობა უსაღწრო იყო. მან ძალა მოიკრიბა და კვლავ განაჯრის სირიზობა.

დაიჯრებს მირღობდა ირქერ. აქ კი მეორე განარღლამაც აღარ იქმარა. არა, მახვილ, ექნებ მართლად არსებობს ბედისწერა, ექნებ ამ დღეს შემთხვევითი არ მიხტუნა ბედი.

მიღი კვლავ გაჩუქდა. ფურნალისტს კი ექნარებოდა ვეცოი ჩიი დამთარდა ვეცოლფერი. იგი მოუთმენლად შეეცოთა მეგობარს:

- მერე, მერე... წავიდა მგელი?
— არც წავიდა. მას კიდევ უნო ძალა ვაგრძინა

ასიოდ ნაბიჭი. როცა მივუხალავდი, ის ქანცა-მილდული იწვა მიწაზე და მძიმედ სუნთქავდა.

მომერგნა, თითქოს მგელი თავის ამ ბოლო წუთებით, ცდილობდა შეენარსებოდა ვაჯალად, ღირსება. ამაოდ ცდილობდა წამოღვივოს, თითქოს სურდა სიკვდილს ფეხზე შეხვედროდა.

ნადირის თვალზე მძიმედ დაეფო თავი და შეუპოვრად მიცქერდა. მეც ვერ მოვაშორე მის თვალღებს მტერს. ამ თვალღებში ისეთი დაუსრულებელი ტკივილი, ისეთი სევდა ჩამდგარიყო, რომ თავი ცუდად ვიგრძობდი. მგელი თითქოს უღიკვალდ მე-კითხებოდა:

— რას მტერობდი?
რადღე მამუნდა შეინი, აღგზნება დაცხრა და გავლი სიცარიელემ დაიბნედა. კმაყოფილ აღარ ვიყავი გამარტობაში. გონებაარული ვიციტი სულთმობრძეა ნადირის ვეერი. მიზნად ვაჯალდობ ამ ადვილს, მაგრამ ვერ შევძელი, თითქოს ვგრძნობდი, რომ სუველვე ქერ არ დამთავრებულყო. ასეც მოვლდი.

უცებ ბუქნიმდინ მისიხა ფაქინა და პატარა ეულზე უზოზრად გამოვიდა ტე მგელი, თითქოს სულთმობრძე მეგობარს უნდა გამოეთხოვოს. ნაზად ლოყავდ მის ბაღას. როდესაც დარწმუნდი, რომ აველაფერი დამთარდა, მიწაზე ვგვრდით და მწუხარდ დაიწყო უშულო. უშულო ისიღდა როგორც ტარილი, როგორც მწარე სუვედერი. მე ვიყავი მთეში ამ საცოდაობისა და არ შეშვლივ არ მუწეოდა ამაზე. რომ ნადირებს აქვი შეგრძნებოდა და ტანქვის უფრო დღეი უნარი, ვიდრე ჩვენ ამას ვეჭვობდ.

აღარ შევძელი აქ დაჩრქნის ძღვა. გზაანთელი მოვიციდი უცა.

ამ დღიდან ბევრი რამ სხვაწარად დავინახე.

ჩვენ ადამიანები, ვაცხადი ყველას, ვინც ხუხუხა და უძღვრის, აქო და მოვტირო, ჩურავის, აწვა-ღლებს და ჭკავა კიდევ. და განა მავთი უფრო არ არის ადამიანის წარწე, ადამიანის, რომელიც დაჩალოდობოდა თოვლისფერებზე ვინებით, რომელიც ახს ხელი აქვს განანადგურებულ ანაბად.

უცნურად ფლტრს, როდესაც მონადირეები დაიწვებენ ბოლქვ დასარაკს! — ბუნებას ჩვენი მთელი არსებით ვგრძნობთ და ვავყავრისო. ნადირი — დედამიწის მწვენილი ნაწკალთა. მამ რატომ ასე უფროლად ანადგურებენ მას!

ჩვენ ბუნების შევიძინე ვარო. ამ დღეამიწაზე ბუნება მუდამ მწვენილი იქნება, თუ ჩვენ მას იფი-თინ ამ დავანტრევი და არ ვგავამტრებთ.

მთხარით, განა მომდებება ქვეყანა? ადამიანი, რომელსაც არ აუქნარებოდა ვაღლი და არ შეეცარება სუნქება, თავისუფლად მონაჯარდ სარჩიებს რომ დაინახავს!

ციცი, გამოხედე რასაც გეუბნები, ზომ გახსოვს, ფრჩხილზე ვიყვი, ხელთ ატბობატი მეშინია და არა სანადარი თოვი. დეი სისხლის დანახვის მეშინიოდა და არც სიკვდილისა.

მაგრამ ნადირობა სიამოვნებისათვის სულ სხვა რამ არის, ის უზარბად რომ ვთქვათ: მკვლელობა, მტევი არაფერი.

...ამ დღის შემდეგ, მე თოფი ხელში აღარ ამიღე და აღთქმა დავდე ნადირისთვის აღარ მესწრო. თოვლები, როცა ნადირობაზე ჩამაბადებენ სიტყვას, მე ვხედავ მომკვდევი მგლის თვალბინ და მტევის ტე მგელს უშულო. აღბათ ახლა ვაი-ვე, რატომ ვამბობ ვინც ასეთ ძვირფას საწმუქარ-ზე!

ჩვენი

კაპიტანი

მედიკონი
გიგანტის

გარეგნულად ჩვენი კაპიტანი ნაყლებად ჰგავს ტრადიციულ ზღვის მეფეს. უფრო სწორად, სულად არ ჰგავს იმ ტიტლონს, რომელიც შექმნა ლეონდონმა ლარსენის სახით. ჩვენი კაპიტანი უფრო ფიზიკა-მათემატიკის ასპირანტს მოგავიწყობს, რომელიც მნიშვნელოვან თემაზე მუშაობს და თან არ იფიქრებს, რომ მცენერების გარდა, ცხოველებში არის ბევრი საინტერესო რამ — საუბარი მეგობრებთან, თეატრი, წიგნები და, თუ გნებავთ, კარგად იცის (არ თქმა უნდა, გრძობაზე დღობა).

აჩიან ადამიანები, რომლებიც მოხვდებიან თუ არა მუშებს შორის, როგორცაც ცდილობენ გადსტავდნენ — სტენდინათ თავიანთ ინტელექტუალურ მოსახლეობას. ამიტომ ვაჩიანს უხვად დასარაკობენ. უფრო წესო თუთიყენ შარალან სიტყვას, იცავენ და უდევრად, ერთი სიტყვა, თავი მოაქვთ, უბრალო მიზეზად. ასეთი ადამიანები არ უდევრად, აქველად ამინდენ მათ სიყვარულს, ვინაიდან მუშები თითოერთ გაუთანაბრებელ ინტელექტუალურ ღონეს დადიან ამაღლად კულტურა მათ შორის. დღევანდელი ახალგაზრდა მეოცეუე უძილად სულად სწავლობს, მის წინაშე მეტაფიზიკას, მუშაობას, ტექნიკოლოგიას, ტრადიციულ გადმოცემის სერსტეტიკას და მას, უმადარებით უფრო გათავისუფლებულ ადამიანთან შეფერხების დროს, სერს გათვინის მისე-დად წვეთითაა შირი და არა მტარაბაზრად ამს-ლოცო.

ახრ რომ, ჩვენი კაპიტანი, ცნაზდ გოგუა, პირველეს უფლებას ინტელიგენციას ამ სიტყვის ყველაზე რაკუყუსო გაგებით: აგებისთან, რაკუყუს სხობას.

წარმოიადგინეთ ადამიანი, რომელსაც სასკოლო ასაკშივე წაიკითხა ჰქვს პალკისი წიგნები, კავადიფიკირებულად მსკლესთან ფერწერას და კოლონაზე, აინტელიგენციის თეორიას და კლასიკურ მუსიკაზე, ადამიანი, რომელიც ეს-ეს არის შეწყვიტა კაპიტანი ახალ კინოფილმზე, ავად პაქანზე და გაბეცებითი გოგუდა იფიქრებს ჰერის საქმეს, თანაც იგი ოსტატურად, რომ ყველაზე გამოცდილი მეზღვაურ-ტრადიცი კ ვერ გათვინობდნენ; ესა და ადამიანი, რომელსაც უფროს ზღვა და მეოცეუე პოპოლია.

წუ იფიქრებს, თითქმის კაპიტანი დღდების კარ-ცხლებზე ამყარებს. ზღვაზე მე გავეცანი სხვა საინტერესო ადამიანებსაც; კულტურულ და რაკიბ მუშევრებთან, რომლებიც ფართო არაკვების უნარი შეწყვეტა; ამ სფეროშიც მოვიდა ინტელიგენცია — ეს უდევრა. ჩემდა სამარცხვინოდ უნდა რაკუყოს. რომ არ მოველოდი, თუ ზღვაზე ასეთი ადამიანები შევხვდებოდი ადამიანებს, რომელთაც კარგად იციან შემსაბრებ და რაკიბიფილმის, აქასიკოს და ლიტერატურის; მე არ მინდა ვიქვამ, თითქმის ჩემი თანამოსახლენი გელოგენბაზოტოტენები იყვნენ; მაგრამ ისინი იბე ფართოდ განსაღებულად ადამიანები იყვნენ, რომ შემოდელი გაუწილდნენიან ზოგითიანი ტრადიციონალიზმის, რომელსაც წარმოადგენდა არა აქვს, თუ ვინ არის თანამდრრვე მეოცეუე.

ერთი მსკლესი, უფროსი კაპიტანი ცნაზდ გოგუა გამარჯობით არ გახვალავ. წვიდაც ის დრო, რაკუყ პატარა თევზსებრი გემის უფროსისთვის

საქმარის იყო სკოლინდა. კურსის გამართვა და თევზების ჩვევები. ახლანდელი საოკეანი ტრადიცი — მუკრავი კარბანაა, ხოლო მისი მეტაფიკი კაპიტან-დირექტორია.

რაკუყ ცნაზდი კაპიტანი გახდა, იგი თავისი ცე-ნაჯის თითქმის ყველაზე ახალგაზრდა წევრი იყო; მაგრამ ზღვის ახაჯის სფეროშიც თავისი ცვლად-ებები შექვა; აქ ადამიანები სწრაფად ვაკუცდები-ან.

რეტის დროს ნაილად გამოჩნდა ჩვენი კაპიტანის სირაკუ და საჩიანობა. იგი არასოდეს არ მივიდა ჩრჩხელს, თუ შესაძლებელი იყო მისი თავიდან აქვლბა. ზომალი, მეზღვაურთა სიცოცხ-ლე მისთვის ყველაზე მთავარი იყო.

ჩემთან საუბარში ერთხელ მან როგორცად მითხ-რა, რომ ძველი კაპიტნები უფრო მეტად იმეორებ-დნენ, არ უხდებოდნენ ხელშეკრულების აღზრდა. თუ მეზღვაური რაკუყ დასაშვებია, მას უბრალოდ დიპლომდენ და ახალს იღებდნენ. ჩვენ კი ადამი-ანი უნდა აღვზარდოთ. თვითურთ, ეს მოუხე-დავი, ყველაზე უმოდოც კი უნდა აღვზარდოთ. თუ ჩვენ მას ზღვაში ვერ გავხელი სრულყოფილან მო-ქალაქედ, ხელშეწევი მით უფრო ვერაყენს ვერ მოუხერხებენ.

ეს როდია ლტინი სიტყვები. თავის აღზრდე-ლობით ურწყვების კაპიტანი მეტად სტირაფულად ცდილობდა. ამისთან მან კარგად იცის, რომ ადამიანის მიტოვება განგა და მისი ზღვის დასაშვებია ტრო-პიკოიდულად არ შეიძლება. აქ იქნებ ზღვა კი-ადიც და ზღვაფიქრის ძალაც ასეთი ძვირია არ-ის. მან ასეთი წესი შემოიღო: ყველა მნიშვნელო-ვანი საკითხი განიხილებოდა მეოცეუე საბჭოზე, მერე გადაეცემოდა განსახლებულად საზოგადოებ-რი იტერესოებთან და მხოლოდ ამის შემდეგ იღებდნენ საბჭოთა გადაწყვეტილებას.

ცნაზდ გოგუა ძალიან მხიარული ადამიანი: მან აქვს იმის ბედნიერია ნიჭი, რომ იმხროს მან, რომელიც არ აუცილებელია, რაკუყ სცილო შევლის. მე მოვიდა, რომ იგი ყველაზე უფროსად დღე-დღეობს; კი არ ღადაობდა თავის ხასიათს, ტამპე-რანებზე. ასე, რომ მას სრულყოფილი არ ეტება პო-პულარული სიღღრის სიტყვები: „კაპიტანი, კაპიტანი, ვადიფიქსი“.

ცნაზდ გოგუასთვის დღის ჩვეულებრივი განაწიე-ტი არ სტებია: საჩუქრე მას ხანუ-ხანუ სინჯავს, დანარჩენ დროს კი ანდობს ტრადიცი ნაწევებს და ამიღების ღრმადღეანებლობას, მიუღ საივებს აბარებს საჩუქრე მდგომარეობის აღწინაწერი რუ-კებისა; ვარკუბის ხად რაკიბი შეიძლება თევზის დაჭრა.

მე მეუბარს ჩვენი კაპიტანი და ამიტომ კინდტაც აქ არსებია: მის მცირედენ ნაკლავანებზე, რომლებიც უფრო, ასე ვთქვათ, ასაკოვანი ხასია-თის არიან; რამტატომაც კი ვერ ვაგანბა თავი თანამშის მოწვევას; ჩერნიშევსების ამით იმის თქმა უნდა, რომ იმდგალორი ადამიანები არ არსებო-ბენ. იგი შემოხვდა, რაკუყ კაპიტანი არ იყო მან-თელი, თავს ვერ მოერიცდა ხოლმე. დან, იგი ანე-თი შემოხვდა; მაგრამ რამდენიმე წლის შემდეგ იგი ცვლად იქცეოდა იმად, რაც უნებნის იყო: მან-ველიგინერ, კეთილმოსურენ ადამიანად, რომლი-

საც ყველას სწეროდა და რომელსაც ყველა პა-ტრეს სცემდა.

რაკუყ მიმდინარეობს ერთი ზომადლის მეორეს-თან შეფერება, მიუღ ცნაზდ მუშავარება: მოიცავს. არ არსებობს მეზღვაურისთვის უფრო სასხვადე-ბი საქმე, ვიდრე და ზღვაში ზომადლის მიუცნება მორც ზომადლან; აქ, როგორც არანად, კაპიტან-ბა უნდა გამოვიდინოს თავისი უდღედეგობა და უსტიკი ანგარიშობა, რადგან ერთი ანასწარი, უბრალო მობრძობა — და ფოლდის იბი კობრუ-ს ერთიმორც შეიძლება.

უჩანაზარი „ურჯანა“ ნელა ირქვდა გაღ-ლებზე, ჩვენი პატარა გემი კი ჩემვად უხალგობ-რილად მას, ხან უნად იხედვად, ხან ანდებ მოიქცევა მის-კენ. ბოლოს, რაკუყ სულ რაღაც იროლოდ მეტრო-ბა გავსორება ერთმანეთს, პატარა აბრენენ თო-კე და შემოცხვებენ. „ურჯანა“ პაქანზე ჩაკე-რად კინებდა. ჩვენი გემი იბე მერე, „ურჯანა“, როგორც უბრძობის ძმს უფროსს მიუხედავად ხოლმე, კაპიტანი სცილდებოდა ჩვენი გემის მიმართ, მაგრამ დასაშვებია და საზღვაო ტრადიციის მიხედვით მოლოცუებიც მი-ილო. არსებობს ძველი კემპარტობა: კაპიტანი ვა-მოიცავდა ნავსამადგომთან; მაგალითად, მდინარეის ოსტობასაც ყველაზე უფრო მიწაზე სტრანდის ღრმის ამოწმებენ ხოლმე. მაგრამ მინც ამგნების განსხვავება; დღი საბაგური ლანერის პატარას თითოერთ უბრალოს ხელში ზღვა. უჩანაწერი წამებ-ნი იგი მარტა რჩება მიწასთან, ამ წამებში ცნა-თის წევრებს კი ძალაუნებურად მაგვარებად იქ-ცევან.

ზღვაზე კი, ნახსადურში, ას სხვა გემთან მიე-ცნებობას, ცნათი უნდა მუშაობდეს განსაკუთრებ-ლი ზოტად და შეწყობილად.

აი, ზომადლი უკვე შევიდა ნახსადურში; კაპი-ტანმა უნდა გათიფილსწინის დღეულების სიმძლავ-რე, წყალწუვა, ზომადლის სიგრძე და სხვან. იგი მოკლეა იცოდეს ადგილობრივი დინებები ზღვა-ში, პარის ძალა, ტალღის სიმაღლე. ყველაფერი და-კავებრებულთა ერთმანეთთან. აქ არ არის არც პარ-ველიგინის სიტყვანი, არც მერკარბარისხვინი დღე-ადღობა.

„...მასწინებდა ასეთი სურათი: ვაილიანინებულა და ვაკარტებულა ჩვენი ტენიწილოდ უმცირესეს თავის კოლგას, ურჯანა“ ტენიწილოც, რომ იგი ვადიფიკირა არ არის და ამიტომ არც შეუძლია ყველადაც ცნაზდის წარმის თევზის ცალად გარე-განაწილად. კოლგა ხასიათიანად თანამდებ, რომ ჩვენი ტენიწილოდ წაქეჭარი არ არის, მაგრამ და-კავებრი მთიობისთვის ზოტად ხად იცის. ჩვე-ნი ტენიწილოდ ცენტის, მტკიცეა მისი ღღრის დასაზარებად სიბოცის, მაგრამ მისი კოლგა ათე-ვის და უღმობილოდ ლოკავს წესებს იცავს. რას იზან, თევზის დასარისხება საჭიროა, და ჩვენი ტენი-წილოდ ვარბის ტროპოსებში მთითობების ტი-პიც მობილ.

ასე მობილ ცხოვრება გვეწე. ჩვენი მეზღვაურ-ების უმეტესი თევზისა ის არის, რომ ისინი მუდამ საიმიღო ადამიანები არიან, მათ იციან თვითნაბი საქმე და გაბეცებით ენასაზრებთან მას.

* დასასრული. იხ. „დროშა“, № 10.

პარტიის სექციონები

პარტიის სექციონები

— არ გვიც, არაფერი არ გვიცი — წამოიხანა მოყვარეს და დანერგულად შეხედა გამოძიების უფროსს.

— ეველინოვი კარგად იცით, ბატონო მოყვარე! ჩვენ ხელთა გვაცეს ის ქალბერი, რომელსაც დროსათვის ვაგასწავს დეპუტატს დასწრეთი. ქალბერი ხელსა იმ განსაზღვბიდან, რომელიც ზატლერმა კომპერატოლო ამხანაგობის გამგებლის სახელი შემოიტანა. იმ განსაზღვბის ორი ფურცელი ჰქონდა, ასე თქვა რუსთაველი. ერთი თქვენ ჩამოახიდა. ამით ქალბერი იხოვით, რათა ზატლერის მიმართ ეცვა აღვივრათ.

— ეს ვერ უნდა დამეხსენებოთ, ბატონო უფროსო, — რაღაც დამეხსენა დიმიტრი უფროსი მოყვარემა.

შეხვედის ისეთი გრძნობა ჰქონდა, თითქმის თვალბიდან პირბადე ჩამოხადებოდა. მოყვარე ისეთი არასოდეს ენახა. არც სხვის უნახავს იგი ასეთი. მას იცნობდნენ როგორც ფილმსა და თამაშ კაცს, მაგრამ ეს უნდა იყო ვინააღიარებოდა, იგი თითქმის აღმანიშნებისადა ზარდა გამოხატავდა.

მატუშეს კი არაფერი უცყარდა.

— დაგიბეჭდებოდა, — ცივად უთხრა და თავი დაუქნია. — იმ ქალბერზე, ფსკანაში აუღად რომ დავაღებ, თქვენნი ითიფების ანახებელი აღმოჩნდება.

— შერა რა იყო, რომ ჩემია?

— იგივე ანახებულება, რაც ზატლერის დაქოთების ოქმზე, გულის რომ მიკვიროს.

— ამაზე ანახებულება მივლ თქვენს ბრალდებაზე?

— არა, არის სხვა საბუთებიც, რისთვის მიიღებთ კოდეინი?

— კოდეინი — დანერგულად გამოიყარა მოყვარემა.

— დაბ. თქვენდა საუბერდობად, შესაგებვი ქალბერი პალატოს ჩაბეჭი ჩავარჩა და ის ფრავ ვინააგა იბრუნა: ამას მოყვანა თქვენი გულის შეტევიც, როცა თქვენი მუცლის მეკვლეობის ამხავი ვითომდა პირველად შეიტახებოდა თქვენ, ბუნებრივად, იცითღო, რა ამხავი ვეღვლიად დაბრუნებისა და სწორად მოფიქრეთ, რომ საქმე იყო ასეთი დამჯერებელი რეაქცია.

— სისულელა! — სულს ძლივს იტყობდა მოყვარე.

— ფაქტს ვერ გაიტყვევით. თქვენი სულთა კოდეინი გჭირდათ. გავიკ სხვა რამით მოხატება მისი თანაგზე, რაზე ვერ თქვენს გაიხიბოთ?

მოყვარეს კვდა ტურქი იყინა და დაგვირგობელი სისხლი ხელით მიიწინადა. უნდა თითქმის ათიოდი წლით დაბერდა, მაგრამ სასიყრვეთილმა კიდევ ერისხლად სცადა ადაცა.

— თქვენ ვერ იხივ რაღაცს მოგვითხვით, რასაც არავინ არ დაიჭრებოდა, ვაღარავი რომ საბეჭად მოგვითხვით. შეგობრებულის ადრე უნდა მიქვანა უვეღარავი, მაგრამ ჩემი ცოლი შე არ მომღვსავს ეს ზატლერმა ჩაიდინა!

— ის უღანაზღვილია! — უთხრა მატუშემ ხმადახმა, დამაჩერებლად.

მოყვარეს თავი მოახრჩია.

— რაი თვითონ ურას ამბობს, იმიტომ არის უღანაზღვილო?

— არა, მატიკონ არა. გამოძიებამ დასაბეჭდა, რომ ის მკვლელი არ არის.

— არა, ფრანკ ლოზი იყენებოდა, — დათავიანა მოყვარემა. — მან ზომ ფული მოიპარა! — უნდად გაჩუხდა, სულს ეტყობოდა.

— არც ფრანკია მკვლელი, — გულბრლილად უთხრა მატუშემ. — მას არც უნდა მოეპარავს თქვენიფის. თქვენმა მეუღლემ ორი დღით ადრე სახლიდან უმწინაველად სალონოში ახალი ანჯარიბა გახანა.

— რა მიზნით განიწვიეთ?

მატუშე ერთხანს დუმილით ათავსებოდა მოყვარეს. შერე უთხრა:

— ამაზე შეჩვენ. ახლა ისევ ზატლერისა და ფრანკს დავუბრუნებოდა. ჩვენ მათი სისხლის ჩაფუთვა გავასწავნებთ. ისინი სხვა ჩაფუთვას აღმოჩნდნენ, მკვლელობის ეს სხვისა. თქვენი მეუღლის ფრჩხილებზე თქვენი სისხლის ცვალი გამოკვირო.

კვლავ სიბუნე ჩამოვარდა. ითახიზმა სახეში და მანქანა უკან განწინა და მოყვარეს დააქრებოდა. სარკით გახეხებულად ბერძელი პირბადეზელი იქნა თავის სიყვარულს. მოყვარეს ეს წარმოუგონებლად მიანახა.

— თქვენის სახლის ჩაფუთვი ეტოვებოდა, — უთხრა მატუშემ, — ამის დღეგან ძმობი არ იყო მას შემდეგ, რაც გუშინ ვინააგობით დღობრია ვარს.

მოყვარეს წამოხდა, მაგრამ მატუშემ ისევ დასვა.

— შეივან, გამოვიდეთ. არ გამოიტყვევებოდა?

— არა! — გამოძიებარა მოყვარემა. — არახანის ჩემი ცოლი არ მომიქდაღეს და არც დღეზე გამოიწვევინა.

— სხვა სიტყვას არც მოველოდი თქვენგან. თქვენ და თქვენიმთავრს უკვე თქვენის ენითაი მახსობსმეგობლობა. ვაიციყოფ ეს შეუძ სათვალელად... თქვენ უნდა ვაიციყოფ სათვალელმა ახლა ეს უღანაზღვი მიიწვიეთ. ჩაიციყოფ თქვენი პალატი და დაბოხრეთ ქული!

მოყვარეს ახლა კი უხანსოდ დაბოხრებოდა და უწყნელად გაჩერდა ითახიზმა.

კარი გაიღო და პატარა ბიჭი შემოვიდა. მის მთავრად გამოხატული ვესს შეხედა გავიყრებოდა სხელი ვინააგობა და დასაბა:

— დაბ, ეს არის!

მატუშე არა ჩაჩრიახდა. ბიჭმა პირველად ზატლერზეც ზომ ასე თქვა — ეს არის!

— კარგად შეხედეთ. — უთხრა მან.

ბიჭი მოყვარეს დააკვირდა, რამდენწერებდნენ გარს შემოვარდა. უცხად გამოჩრებოდა სხელი ვინააგობა და პალატოს მარჯვენა მხარეზე გაჩაგებ ანახა.

— არ, ლეკა იმ კაცს ესევე ჰქონდა, ეს ნამდვილად ის არის!

— ამ უღანაზღვი ზატლერად ისე, როგორც მანან, ფოსტის წინ, — მოსთხოვა მატუშემ.

ბიჭი მთავრად ხნით ჩაფიქრდა.

— როგორ უნდა გავგზავნი დღეზე, ძია? — ჰკითხა მან.

მატუშემ მოყვარეს ფურცელი გაუწოდა.

— მიიციეთ და უთხარით იგივე, რაც მანანმა...

— არაფერი არ მოიქვამს! — განაცხადა ერთიანად ოფულად გაღებრილად მოყვარემა.

— ის არის! — დიდახმა ბიჭმა, — ხმაც უნდად იმისი აქვს! — შერე მოყვარეს მობრუნებდა. — თქვენ მიიხარია, რომ ზატლერმა უნდა ჩამოვარდინა და შეტეი ანჯარიბი.

მოყვარეს წინააღმდეგობის უნარი ადარა ჩამოხდა. ახლა უნდა დაბრტყე უნდა დღედი და მატუშემაც საქმიანი ქალბერიდან ორი წერილი ამოცხდა.

— ამ ცივად ხნის წინაა ამ წერილებს სახლში ეტეხილი, — უთხრა ნელა და ჩაგონებოდა. — მაგრამ ბუნებრივ ვინააგობის ცნობისმოყვარეობამ ხელი შევიწყოლა, რომ კარგად მოგვითხვინა. გახსენებთ სენენ და თქვენს საინტელი ოთახში. თქვენი სახლში იგივე შევარდელი, მოციფებენ და კოპოეთ.

ბიჭი აღარაფერი უთქვამს, რაღაც მოყვარე უცხად წარახიდა და დღედა.

* * *

ინაგრის ცივი და ნათელი დღე იღვა, თოვლს ფეხვევებ ხრანა-ხრანში გამოქონდა.

მინდობის არაგან ჩანდა. ფერბეზისა და ტრებოლის მუცელს ფეხსხვედრის ვიღაც, მუცელ მოძიებდა რაღაც საქმე. მაგრამ იმ დღეს მოყვარეს სახლიდან ამხანაგობის წვერგანაც თითო-ორჯოდა კაცი თუ დანახებოდა: არასდროს ანახდა ისეთი მომუცე ბრინჯისფერი, თუცა ესე ღრბს მუცელ ამხანაგობის განხორცის ერთში ტრიალებდა. იგი უზომოაღიანად ერთად სალონი სასამართლოს დაბრახო იქნა. მას გვერდით მოყვარულთან ვინააგობა მოსუცებდა ხელებს განუწყვეტებლად ასრიალებდა კაბის კალთაზე; ყველაზე სხვიანდღერად დაქრებულად ატეხობოდა მოვიდნენ, მაგრამ ბიჭინაგობით მგზავრობდა რომ უყოფილოდ საქმეო, ერთი მატარებელიდ მეორემო დაგაქრებოდა და დამწინაველი ლობინოდა, არც ერთი ამ მომუცეთაგან მანაც უნდა არ დაიხებოდა. მას შემდეგ, რაც ფრანკისა და ზატლერის საქმის გარჩენას დაესწრნენ, უწოდებოდა ცილის მკვლელობს პრიციტულად დასწრებოდნენ.

— მაშუ ომობოცისა ვაგებოდა, — დაიწვიდა ბრინჯისფერი, — და ქერა არახი-ში ას არ შეგმდარავარ, რაც ვთქვიტეხილ, რომ მოყვარე ამს ჩაიდინდა ეს მატარა ბრინჯისფერი როდი ითქვოდა. ყველა დანახარენისა ეტეხილდა: ეს ეტეხილდა რუსთაველი — კვანდა და სარხისძე კაცს, ეტეხილდა გავიარა ჰაგენი, შინგინისა და ლდებენ — მომუცეთი, კოვალის თანაგობი გამოდღელებოდა რომ მომწინადა თავი. მათი ყველას უნდა დღეგარდახანა, რომ მოყვარეს კარგა მაგრად დაეუწრა მათი.

დაბრახო ასე ერთი თავისუფლად ადგოდა არ იყო; მთელი სახლი მისიჭრებოდა ერთხანად შეცვლილ ბრალდებულს. შინას და სადაგირის მიწავის მთლილად დაქმნებოდა მოყვარეს სახე.

სასამართლო პრიციტულ, სამ დღეს რომ გრძელდებოდა, გამოიკვია, რომ მოყვარეს იყო არა მატარა თავისი მეუღლის, არამედ ბეჭის ხელა უღანაზღვიად ამხანაგის ვეგვლელოდ ამხანაგობის თავგმობობის ნიღბს ქვეშ ყოფილი ეტეხილდა, ხანგრძლივობა მანაც ზედამხედველი იმხედობდა. სხვა-სხვა შორის, მატუშემ დაიციხესას სწრაფად შენიშნა, რომ ბრალდებულს, ისე როგორც ყველა მის მხაცამანახავს, არ ენინიაა ჩაიდინენ ახალსადა და-საუღბლობა, რათა წინააღმდეგობა მომტეხებოდა ყველა დაფარო.

ახლა ამით იყო იმზეც ფიქრი, რომ ღორა კვლავ ცივადიდა შორის ჰქონდა, თუ ისინი, ვინაც ბრალდებულთან ვეგვლელოდ ერთობოდა მანახდა, მუცე გამოიხანა გამოიჩინდნენ. მაგრამ ეს მანაც სტრიალოდ ვარგობილდა იყო და პრიციტული სასამართლოს წინაშე წარსევა, მან უკვე იცოდა, რომ მის მივარეობას შეუდგინდა ეტეხილდა მკვლელობის ის ფრავლად საუფრებელი, რომელიც სათვალე ვინააგობის ობტარის ერთ მონაკვეთში დღეობოდა. აქედან ყველას საქმე დასვენა უნდა გამოიტანა.

* დასასრული. იხ. „ღორა“, № 5, 6, 7, 8, 9, 10.

— იცი თუ არა, — თქვა მან, — რომ კაცო, რომელი ბრალდებულს სასურველი ზის, ნაღვლიანი მარტის მოყვანი არ არის. მისი სახელი და გვარია პეტრე ჰეიდენი. იგი დაბადა რაგინა, გერმანელი მემკვიდრე იქაში. როგორც ეს ჩაიფიქრე წესი შეუსრულდა, შეიძლება ჩავაძვინო და იქ ჩაიხალო ბებულ ნაიციტუო პარტიაში ჩავეწი.

ტერიორი, მუქარია, ყველა ბონიერა საქმიო, რასაც ეს მის ავადებდნენ, ჰეიდენმა ხელ შეუწყო იმს, რომ მისიკონტრე მოიგროშეთა წინააღმდეგო სხილსივლებსი სათავისო მოქცეულიყო. გასამარტელისი არ დაუვიანებია: ესხმული შარფიურად დაწინაურებულ ჰეიდენს უკვე სახელმწიფოებრივ-პოლიტიკურად მნიშვნელოვან დავალებებს ანდობდნენ; მიღების დეტატივის დროს ის იყო საკონსტრუქციო ხაყის ზედამხედველი ვერ დაბა-უშო, შემდეგ ტერიტორიულად, მერე ე. წ. „პროტექტორატში“. გამოიძლია ვერაგენა ბრალდებულს მირა ჩაქედელი ბრატელისა შემპარსუნებელი სუ-რაიო.

რაცა მუქტორის აღსასრული დავა, როცა მარტის შემდეგ ანგარიშწორების ვაში მოვიდა, ბრალდებული არც მანინ ჩამორჩა თავის მეთაურებს და პასუხისმგებლობის თავიდან აცილებდა ვანარაგინა. ასეთი იყო მათი ბუნება: მტყუანა და სილარა, ეს იყო მათი „ზეკაიობა“, რაც მილიონობით უღანსუ-ლყო ადამიანს მკვლელობის ნიშნავდა.

ჰეიდენსაც იმის შემდეგ თავს უზარალო ქარისადეგ ახადებდა, იშოვნა აუხიო საბუნებო, უფრო სწორად, უკვე დიდი ხნის ადრე გამოხდებულ ქა-ღაღადები უმარტისა, ბუნებით ეს ისევე მგალიადად ვარაგინებს ჩვეი-მგები წლით ვაგინებს დროსა მრეგებლერგუ მისთვის მხოლოდ მაშინს მიღების საშუალება იყო. მას ხომ, უპირველეს ყოვლისა, ეჭვიმტკანელი მდგომარეობა სჭარბებდა. რაცა იგი ჩვენს სოციალისტურ მშენებლობაში მოჩვენებითად სჭარბა, დასავლეთ ბერლინის საშუალებით არაღელვარე მუშაობის ეწეოდა ვერა ეჭვი-იქითი ვაგინებულ და შემდეგში დასავლეთ გერმანიაში თამაშობა ნა-ძირალებათა. მან ჩვენი დაბეჭა რა კავშირი ყოფილ ესელებივითა, ის იმდელი, რომ „იღებულ წარსულს“ დაუბრუნებდნენ. ჩვენს რესპუბლიკაში პირდა-პირ ბრძოლის ვარაგინა, მტეკობისთვის მას აქ ასარტეო არა ჰქონდა. დროს ეღვდა, რვეაწუხე იცინებოდა. ჩვენსგანს მომავალში ჩემი „დასხა კრესანი“

არ დაეწინაურეთო, ვულმოდენინდ ინახავდა წერილებს, ცდილობდა სრუკვი-ერად და წერილობით დამატებული კონტაქტებს დაშაქტებულ საბუნებო მონაჯისასთვის ხელს ჰქონოდა; ამანავიანობას იმიტომ შეუფარა იფერი, რომ არაბედულ შესაძლებელი იყო, კარავდ მთელყო ბატონ ტრეპნივისა და შლამპინერტორის წინანდელი კონტრესავისი.

ბრალდებულს ცოლს შემოხვევითი დანდენეწერაო ჯეჟარა ღეჟეჟ, რამაც შემპარსუნებელი სიხადით აუხინა, თუ ეს მუქინა ჰქონდა საქმი-ღარა მანინს ვერ კიდევ უფარდა თავისი ქმარი, თავსარუკეშობა კი: ვერ ვახუდა ემხოლებინა იგი. ჰეიდენსაც ცოლს შეურყუნა მრეკვირთი კრესანი და დარბა მხოლოდ სამზარეულო, რომელიც წერილებს ჩვენი რესპუბლიკის სამხტორი რარგინებს ვადაუგზავნიდა, რადგან ცოლ-ქმარის შორის სიუკ-არულე ლასარკო ზედმეტი იყო.

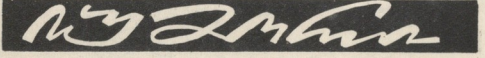
სწორედ ამიტომ დაეწინაურდა ბრალდებულმა თავისი ცოლის მოკვლა. სცა-და უკვადებელი ის მოეწყო, რომ მასზე ოდნავი ეჭვიც არ არ მტდებოდა. მათ უფრო, რომ სოცლის ამანავიანობა და სტრეფილი ეტყობის მისხადებელი ვიკატორტბტი ჰქონდა. ჰეიდენსაც საქმე ისე წარმოება, რომ უკვლავერი ზალტრის დაზარალებოდა, მაგრამ სინამდვილე მაინც ვარკვია.

მოკვლად მიმანიან თავი ამ ტრეპნივანდ ერთხელ ვაგურთხოლო ჩვენი ქვეყნის მოქალაქე. ფაშომა ვერ ისე ბოგინობა, რვეაწმის მოსურ-ნების დიდი დაქარაზს ქვეყნიად და უკვლავრს აკვირებენ, რათა ჩაწალინ მშე-იღობის დიდი საქმე. ამას ისინი ვერ შესძლებენ.

მე მოვთხოვე ჩაქედელი დანაშაულთა გამო ბრალდებულ ჰეიდენს სიუკ-დელი მოგაქარს.

გერმანულად იარგანა ვინცაა შინაგარეშად.

ს ა ღ ვ ი ნ უ ა ვ ი

როცა მოხდა თვლი გაახილა და უა-როდ შესვლა ვერს მოეწინა, რომ ვ ზღაბრელი ცხოველებით თუ დინ-ველდო იყო დახატული, ადამიანის თვალს რომ არ უნახავს. თავში ვერ ისე დინარს იმზარაი უზარანდა და ბურანის ზვედა. მიმოიხედა, იც-ნო თავისი იოახი, თავისი საწოლი და ვაგურად, რომ შინ იყო ვერაფ-რიო გახსენა თვითონ მოვიდა, თუ ვინმე მოვიყვანა.

მოიცაოთ, ახლავე გახსენსენს... ერთ წუთს დაფირდეს სულ თავიდან და-იწყებს, ასე ადვილად მოაკვრდება ველოფორსი... ვის სახელი ვიყავით? ისიორტორიწ არა, ეს გუნწონი იყო? მანსხენის მანახე, მგონი მიე-ღობინებ არის წაწული და მეთვე დედა არხად ჩანს.

მას ვინ დააბატო ვეწინ? ვირმა დასწევდო, მის მანც ახსოვდეს. მარხადნენ ვინმეს თუ ქალისა სწერ-დნენ, ნაღობს იყო, ვერტი, მუე-ზარაკი, ნაწიბთა თუ ისე, უზარალო პურისგამა?

ეს რა ღვინსწორიბაა, თამადა თვი-

თონ მაინც არ ყოფილიყო მესხი-რებაში რიბლები ვიღაცის სახეში, ქიქები, თასები, შაფურები, ვიდეც კისკისებდა, ვიდეც ცუცვას და სახელ-ვანოქმული თამავე მამაცურად მი-უძღვის სუტრის. ავერ, ერთი უკვად-დეცა, სკამებს შორის ჩავარდა, მეორე თვადებო მისი, თავისი თვადი, აღსასი-დების ემს რომ ემარტება კაცს; ისიც ვაღვეწის. დანგრეობა მის მიიბ-ჭვიან. სად ვიყავით? დასახლისი სა-ხელს გახსენსებს და მერე უკვლავე-რი ნაივლი იქნება. აღსასი-დების ემს რომ ემარტება კაცს; ისიც ვაღვეწის. დანგრეობა მის მიიბ-ჭვიან. სად ვიყავით? დასახლისი სა-ხელს გახსენსებს და მერე უკვლავე-რი ნაივლი იქნება. აღსასი-დების ემს რომ ემარტება კაცს; ისიც ვაღვეწის. დანგრეობა მის მიიბ-ჭვიან.

— რა ვაგინებებს, შე ხსავიდე-ლიო — შემეცნება რიბობს მთორი თოპიანდ ცოლის ხმა. — შენ თუ თა-სე და სახელე ვაღლია...
მოდი და მჭობე ქალს გუჟარა ი-იყის მგან სუტრის შო და ღაწათა. დაუწმებთა, სახსელე კაცს ამბავებს, ამეჩავებს და ავრტენებო კრებე-

ნები თავის ვგარნი მოკითხოს. „ინ ვინო ვერტას“, ესე იგი „ვეშმარო-ტება ღვინოშიაო“, ამბობდნენ ძველი რომაელები. მანსახდებ, რაც უფრო მეტს დაღვე, უფრო მეტ ვეშმარო-ტება დაგირგებოდა კუმშიც და თა-შის. მამაშ მავას ეს სუტრ — უზარ-დელ ღვინო მგონია. ის კი არ იყის, ეს ვაღვეწია... რამდენერ მიიქვამ-ეს სუტრავე და უკვეა აღტაცებით დაქონანებოა ბოლმე. მაგრამ უკვ-ცობა ის არის, ისე წაღვე სუტრის, რომ კაცს ადარ დატვირ იფუზე, დი-ღობისთვის ერთიად უნდა შემორტე, მარტო...

აი, ამას ჰქვია ნაწილეთ თამადა თობლიშო ციტანება დაჭირთი ახე-თებო... დავსავალდობ, ადარც ხმა შეგვიქლია და ღარც კამა...
ავადებო, მამა არის? მაგრამ სად იყო წაწულ მორიგე სისხი, ვერ უნ-და ვაგინებო კაცისა. არავტრია... იო, როგორ არაბეჭდებოდა ვაგა-ბაილყო უკვდა, თვითონც იცეცა, სხეაც იცეცა; ის დელიბს რომ არ წა-

ემწარბინა მზარულეობა, სეცახტო... ნეტა რა ეწინა?
სად ვიყავით, ეს იხერი და ტიალი, სად მტრის ვაღმა თუ ვაგინებო? რომელ ქვარზე? ვის ბინაზე? საი-თვითი აი ეს არის!
— რა ვაგინებოთ, ვეწილო? — ისევე შეგვისბო ცოლის ხმა.
როგორ, მამ ხმანადა ფიტობს როსტომი? ეს რადა პირი დასწმეცა, არ უნდა დატვირ არც ერთი კაცი, მისი პირველ სხივს მარტოდმარტო უნდა შეგვიბო დაწარჩენები მკვლე-ბული უნდა ევარნენ ექვი-იქო... ის არის მთავარი.

წაწლებო რა კარავდ დაფულოციო მასანმეღებს კერა და ფუტე, წაწულ-დოც და მოაკვებდეს ერთი ეს იყო, ის დელიბო წაგვეწარე უკვლავერი იქიქებო, იმეზო, ღვინო, ღვინო არავის შეუარო სუტრავე არცა თუ პირუტ-ყვმა, წაწლიწა იქურბობა. ასეთებო არც უნდა დაბა სუტრისხმან.

ღმერთო, ვამახსენე, სად ვიყავი?

კ. არსთიმი
თქვ. სხვ. კ. მარტის
სხ. სხვ. რველზე,
შინაგარეშად

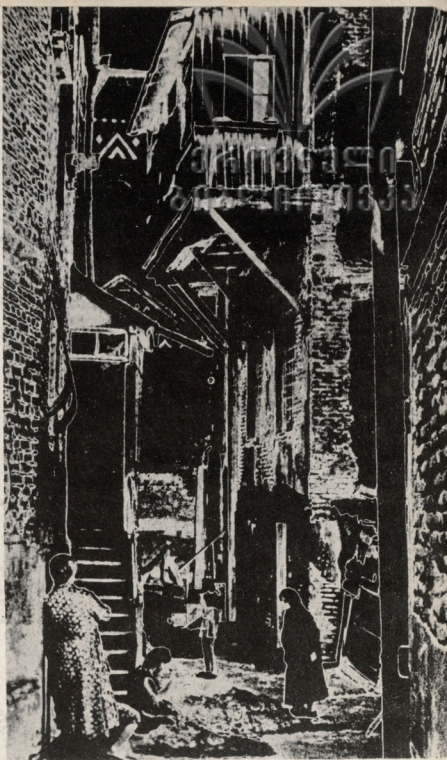

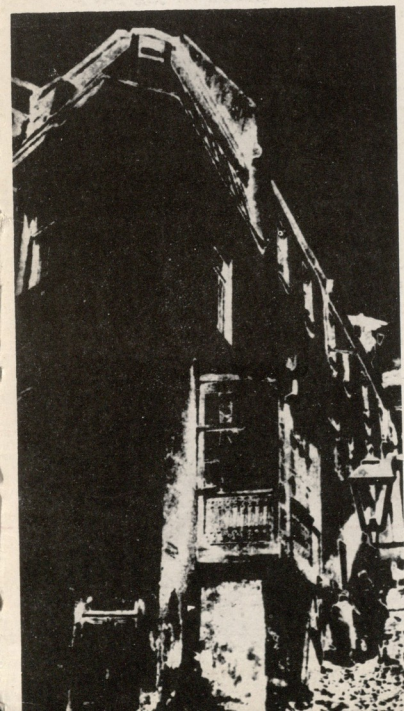
სილუეტი.

უბნის ქალები.

ფოსტოგრაფიკა

ჭუჩა ლამით.

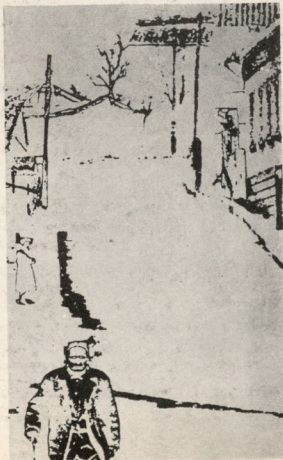

სკოლარიზაცია საინტერესო მოკლეხა ფოტოსტუდიებში ეს სერხი დიდი სნიდან არის ცნობილი ამ ბოლო ხანებში მას საკმაოდ ხშირად მიჰყავთ მხატვრული ფოტოს ოსტატები მას იყენებენ უმთავრესად დეკორატიული ხასიათის ფოტოებისათვის

ამ სერხისათვის ნიშნულია ის, რომ ფოტო უფრო მეტად უახლოვდება სახვით ხელოვნებას და თითქმის იშლება სახელოვარ ფოტოსა და გრაფიკას შორის.

ფოტო გ გერსამიასი

შუალღე.

მხახიობის პორტრეტი.

ИНДЕКС 76056

ՅԵՐԱՅԵՐԱՅԵ
ՆՈՅՆՈՒՄԵՅԵ

